

▶ DO ŠKOL V UHELNÝCH KRAJÍCH MÍŘÍ 1,5 MILIARDY str. 2

- ▶ S NZÚ LIGHT POMÁHAJÍ **PORADCI ZDARMA** str. 4
- ▶ ZDIBY VYBUDOVALY **KOMUNITNÍ CENTRUM** str. 8
- ▶ **NÁBYTEK ŠETŘÍ PŘÍRODU** str. 26

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

jedno staré české mudrosloví praví, že v březnu vlezem za kamna. I když mnoho pranostik kvůli klimatické změně už neplatí, letos to vypadá, že toto březnové se vyplní – má být chladněji. Ale kdo dnes má kamna, za která by se dalo vzlét? Takže navrhuji vložit do českého jazykového korpusu rčení: Březen, za tepelné

čerpadlo vlezem, duben, už tam nebudem.

Takto nenásilně jsme se dostali k tepelným úsporám, o kterých píšeme v našem časopise. Nová zelená úsporám Light, z které se dají pořídít energetické úspory na domech, jede jako o závod, žádosti jsou mraky a lidé zateplují a vyměňují okna. V jednom z textů zmiňujeme i pána, kterému je lehce přes osmdesát a do zateplení se chce pustit svépomocí. Obdivuhodné.

Bohužel, jak to tak bývá, když se objeví nějaký problém jako energetická krize, vyrojí se mnoho „ochotných“ lidí, kteří nabízejí svoje služby s ne úplně čestnými úmysly. V jednom textu proto připomínáme, že poradenství k Nové zelené úsporám Light je zdarma, pokud se obrátíte na rozsáhlou poradenskou síť místních akčních skupin (MAS) nebo energetická střediska EKIS. Tam vám poradí a vyřídí s vámi vše, co potřebujete, a to bezplatně.

A prosím, ještě neodcházejte, máme pro vás úspěšný projekt, který je energetický a energický zároveň. Ve Zdíbech předělali nepěkný dům na komunitní centrum, které bude energeticky úsporné a zároveň se v něm bude koncentrovat sociální energie z lidského setkávání a takové té domácí pohody, kdy si dáte kávu, přečtete si knihu a popovídáte se sousedem, třeba o úsporách.

Otevřme však již jinou kapitolu než energetickou. Začala soutěž, kam můžete hlásit projekty, které se připravily na klimatickou změnu. Dále se otevřely dotační výzvy Operačního programu Spravedlivá transformace, které podporují školy. V reportáži se podíváme, jak se likviduje invazivní křídlatka.

Příjemné čtení vám přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Jedna a půl miliardy na modernizaci škol v uhelných krajích nabízí program Spravedlivá transformace

Foto: archiv SFŽP ČR

Investice do lepšího připojení a využívání internetu nebo modernizace odborných učeben a pracovišť odborného výcviku nabízí první letošní balíček dotací z Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST) Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí ČR.

O příspěvek mohou žádat základní a střední školy z Karlovarského a Moravskoslezského kraje a střední školy z Ústeckého kraje, pro které je dohromady nachystáno téměř jedna a půl miliardy korun. Příjem žádostí odstartoval v polovině února.

„Investice do digitalizace a vzdělávání jsou důležitou součástí Operačního programu Spravedlivá transformace. Proto nabízíme základním a středním školám možnost požádat si o dotaci na vybudování vnitřní sítě a kvalitnější připojení k internetu. V rámci výzvy Konektivita mohou školy také zaplatit například počítače nebo tablety, a to až do výše 30% celkových způsobilých výdajů projektu. Výzva Odborné učebny ve středních školách nabízí dotace na stavbu, stavební úpravy nebo nákup vybavení pro odborné učebny, jako jsou chemické a fyzikální laboratoře, robotické laboratoře, počítačové učebny, nahrávací studia, dílny nebo specializované jazykové učebny,“ vypočítává náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík.

Pro každý kraj jsou vypsány samostatné tematické výzvy na každou oblast zvlášť. Podporu je možné čerpat do výše 85% z celkových způsobilých výdajů.

„Výzvy tematicky navazují na program IROP, ze kterého byly v minulosti obdobné aktivity financovány. Žadatelé jistě ocení, že mohou podat

jednu žádost pro více škol. Zároveň ale platí podmínka, že podpořené projekty musí být zahrnuty v místních nebo krajských akčních plánech vzdělávání,“ upřesňuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Žádat mohou jak školské právnické osoby definované školským zákonem, tak obce nebo kraje a jimi zřízené organizace nebo neziskové organizace (s podmínkou působení minimálně dvou let ve vzdělávání), stejně jako církve a organizační složky státu.

Cílem Operačního programu Spravedlivá transformace je pomoci uhelným regionům řešit dopady spojené s proměnou energetiky a plněním klimatických cílů, a to jak v sociální, hospodářské, tak i environmentální oblasti. Program financuje evropský Fond pro spravedlivou transformaci a vychází z Plánu spravedlivé územní transformace, který Evropská komise schválila spolu s programem v září 2022. Plán připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a jednotlivými kraji. Ty si mezi sebou v průběhu trvání programu rozdělí částku kolem 41 miliard korun na různé typy transformačních projektů. ●

▶ Na ekologizaci tepláren, úspory energií v budovách či elektromobily **jde 5,5 miliardy korun**

Díky nově schváleným dotacím se místo uhlí bude v teplárnách pálit štěpka, renovují se veřejné budovy nebo se vylepší venkovní zahrady ve školách a školkách.

To je jen malý výčet z pestré škály tří stovek projektů, mezi které bude rozděleno 5,5 miliardy korun z prostředků Modernizačního fondu, Národního plánu obnovy či rozpočtu Státního fondu životního prostředí ČR.

Všechny úspěšné projekty prošly Radou Státního fondu životního prostředí ČR a získaly kladné rozhodnutí o poskytnutí dotace stvrzené ministrem životního prostředí. „Pokračujeme v masivní podpoře různorodých projektů, které povedou k nižší závislosti na uhlí a plynu a přispějí ke snižování emisí. Nezapomínáme ani na obce, které od nás získávají peníze na energetické úspory budov, auta na ekologický pohon i vlastní obnovitelné zdroje. Mix modernizace a efektivizace zdrojů energií společně s úsporami pomůže ochránit naši energetiku a zároveň sníží náklady obecních rozpočtů,“ říká ministr životního prostředí Marian Jurečka.

Největší investice půjdou do ekologizací velkých tepláren. Brněnské teplárny mají naplánovanou modernizaci zdroje Brno-sever, který je jedním ze čtyř brněnských teplárenských provozů. Místo mazu a plynu se bude pálit štěpka, kterou budou dodávat městské lesy. Druhé největší české město tak bude získávat teplo z čistšího a obnovitelného zdroje. Na modernizaci teplárny získala akciová společnost Teplárny Brno téměř dvoumiliardovou dotaci z Modernizačního fondu.

Přechod na biomasu chystá také teplárna Ško-Energo, která zásobuje teplem nejen automobilku, ale také Mladou Boleslav. Už teď spaluje ze třetiny biomasu, sedmdesát procent paliva ale tvoří uhlí, které má zcela nahradit štěpka. Investici podpoří 2 miliardy korun.

„Drahé emisní povolenky teplárnám výrazně zvýšily náklady. Aby tento skokový nárůst nemusely promítnout do cen tepla, mají možnost od nás čerpat

Foto: archiv Teplárna Planá

dotace na přechod na nové technologie, které nahradí dnešní uhelné kotle. Tato zásadní transformace nejen že přinese čistší vzduch, ale zajistí, že se lidem žijícím ve městech nebudou ceny za teplo ještě více navyšovat,“ uvádí ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Obě teplárny, brněnská i boleslavská, uspěly se žádostmi ve výzvě HEAT v Modernizačním fondu. Ze stejného fondu, ale z jiné výzvy se budou financovat také modernizace zdroje tepla v cukrovarech ve Vrbátkách a Českém Meziříčí.

Další schválené dotace pomohou obcím s energetickými úsporami veřejných

budov. Díky financím z Národního plánu obnovy se může začít pracovat na revitalizaci téměř čtyř desítek budov, které povedou k nižší spotřebě energií. Týká se to například komunitního centra v obci Výsluní, uspělo i Národní divadlo s velkým společným energeticky úsporným projektem v hlavní budově Národního divadla, Areálu sv. Anny a Stavovském divadle, zateplovat se bude budova dětské kliniky v Olomouci. Národní plán obnovy podpoří energetické úspory částkou 0,75 miliardy korun.

Pokračuje i obnova vozového parku v obcích a veřejných organizacích. Rovněž z Národního plánu obnovy bude financováno skoro padesát projektů, které podpoří udržitelnou městskou dopravu a mobilitu. Mnoho obcí si pořídí elektromobil, Sezimovo Ústí například koupí vůz s elektrickým pohonem pro pečovatelskou službu, město Klášterec nad Ohří si pořídí dodávku na alternativní pohon, obec Potštejn získanou dotací použije i na nákup nabíječky.

Z Národního programu Životní prostředí pak půjdou finance také na nově schválené projekty domovních čistíren odpadních vod v oblastech, kde je to výhodnější než centrální ČOV, na environmentální vzdělávání, modernizaci školních zahrad s důrazem na ekologickou výuku nebo posilování zdrojů pitné vody v obcích. ●

Pokračujeme v masivní podpoře různorodých projektů, které povedou k nižší závislosti na uhlí a plynu a přispějí ke snižování emisí. Nezapomínáme ani na obce, které od nás získávají peníze na energetické úspory budov, auta na ekologický pohon i vlastní obnovitelné zdroje. Mix modernizace a efektivizace zdrojů energií společně s úsporami pomůže ochránit naši energetiku a zároveň sníží náklady obecních rozpočtů.

► S dotacemi na zateplení domů pomáhají seniorům místní akční skupiny

Pětadevadesátiletá paní z Hostinného chtěla na svém domě vyměnit okna a dveře kvůli úspoře energií. Obrátila se na Místní akční skupinu (MAS) Krkonoše, jejíž zástupci jí nabídli pomocnou ruku při vyřízení žádosti o dotaci z Nové zelené úsporám Light. **Během prvních tří týdnů poskytlo rady patnáct místních akčních skupin v Královéhradeckém kraji více než osmi stovkám zájemců o finanční podporu.**

Dotační program Nová zelená úsporám Light, zaměřený na zateplení domů, byl ze strany Ministerstva životního prostředí spuštěn 9. ledna 2023 a zájem o něj je opravdu enormní. Program nabízí až 150 tisíc korun na výměnu oken či vchodových dveří nebo zateplení fasády. Ačkoliv samotné podání žádosti není složité, je k němu třeba zařídit takzvanou identitu občana, mít zřízenou e-mailovou schránku nebo třeba nafotit snímky fasády či oken. S tím vším pomáhají seniorům, invalidům třetího stupně nebo rodinám pobírajícím příspěvek na bydlení zástupci místních akčních skupin.

„Jsem moc ráda za pomoc ochotných pracovníků z MAS Stolové hory, domluvili jsme se na schůzce. Pomohli mi zřídit e-mail a také elektronickou identitu občana a pak samozřejmě další nezbytné věci k podání žádosti,“ popisuje paní Dana Havrdová z Hronova. Zaměstnanci MAS organizují informační semináře, denně vyřizují desítky telefonátů a jezdí přímo k žadatelům, aby pořídili fotografie, přeměřili fasádu nebo ofotili důchodový výměr. Při zřizování identity občana jsou MAS navíc nápomocny mnohé obecní úřady.

„Máme velmi příjemné, vděčné a zodpovědné žadatele,“ podotýká Jana Bitnerová ze Společné Cidliny, kde během tří týdnů podali na šedesát žádostí s poskytnutím kompletního servisu. I zástupci dalších MAS se shodují na tom, jak jim senioři chodí poděkovat s čokoládou, pomeranči nebo při návštěvách nabízejí čaj, kávu i koláče.

Největší zájem je o výměnu oken, často v kombinaci s výměnou dveří. Například na nové vchodové dveře je příspěvek ve výši 18 tisíc korun; pokud si žadatel vybere dveře dražší, rozdíl si musí doplatit. I tak jsou ale senioři s příspěvkem velmi spokojeni. Oslovují firmy a plánují se v jarních měsících do rekonstrukcí pustit. „Překvapil nás pán, který má v obci rok narození 1939. Chce zateplovat fasádu, prý má nastavitelný žebřík, pilu a vše si udělá svépomocí,“ usmívá se Eva Kalenská z MAS Hradecký venkov.

Pomoc s vyřízením NZÚ Light je zdarma

Součástí Nové zelené úsporám Light je rozsáhlá poradenská síť místních akčních skupin a konzultačních středisek EKIS. Jejím cílem je bezplatná asistence na cestě k dotaci z Nové zelené úsporám Light a je dostupná

pro všechny zájemce. Za zprostředkování této služby není tedy nutné platit realizačním firmám.

Nová zelená úsporám Light je program určený seniorům a domácnostem s nízkými příjmy. Byl připraven se záměrem maximálně omezit potřebu vlastních finančních prostředků na realizaci úsporných opatření, která mají pomoci ohroženým domácnostem snížit náklady na bydlení.

Poradenská síť

Z tohoto důvodu byla vytvořena poradenská síť zahrnující stovky proškolených poradců z řad místních akčních skupin a konzultačních středisek EKIS, kteří bezplatně pomohou vyřídit vše, co žadatelé k podání žádosti a čerpání dotace potřebují. Asistence zahrnuje vytipování vhodných opatření, vyhotovení fotodokumentace

a odborného posudku, pomoc se zřízením elektronické identity, pomoc s vyžádáním dokladů potvrzujících, že zájemce je oprávněným žadatelem, podání žádosti, pomoc s komunikací s realizační firmou, pořízení fotodokumentace realizovaných opatření, vypracování zprávy o provedení podpořených opatření a doložení realizace. I v případě, že si zájemci vyřizují žádost sami, potřebují od poradců NZÚ Light odborný posudek a zprávu o provedených opatřeních.

Žadatelům doporučujeme dobře zvážit, zda využijí nabídek firem zabývajících se zpracováním žádostí o dotace za úplat. Proškolení odborníci NZÚ Light jim poskytnou komplexnější službu, a to zcela zdarma. Seznam poradců, na které je možné se obracet, je zveřejněn na stránce Poradenská síť NZÚ Light. ●

Největší zájem je o výměnu oken, často v kombinaci s výměnou dveří. Například na nové vchodové dveře je příspěvek ve výši 18 tisíc korun; pokud si žadatel vybere dveře dražší, rozdíl si musí doplatit. I tak jsou ale senioři s příspěvkem velmi spokojeni.

▶ Ke snížení počtu **přemnožených hrabošů** pomůže MŽP 40 miliony

V letošní zatím mírné zimě hraboši prosperují a po třech letech se opět přemnožili. Kritická je situace zejména v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. **Ministerstvo životního prostředí (MŽP) a Ministerstvo zemědělství (MZE) se domluvily na principu jejich hubení, který bude efektivní, ale zároveň neohrozí další živočichy.**

Zemědělci budou na udělenou výjimku hraboše hubit pouze cíleně pomocí vkládání přípravku do děr. Od MŽP dostanou dotaci, která jim nahradí zvýšené náklady na práci.

Bezpečnost zásahu proti přemnožení hraboše adresnou aplikací rodenticidů (přípravků na ochranu rostlin, kterými se hubí hraboši) se ověřila v letech 2019–2021. Ta umožnila lokálně snížit výskyt hrabošů, a tedy snížit škody na porostech. Zároveň potvrdila, že nedošlo k otravám jiných živočichů.

„Chceme chránit řadu druhů ptáků jako jsou poštolky, káňata, sýčci, kalousi, tuňáci, volavky, čápi, koroptve, bažanti, ale i zajíce, lišky, srnce, nebo dokonce i domácí mazlíčky jako kočky a psy, proto je pro nás klíčová dohoda s resortem zemědělství, že na výjimky ÚKZÚZ (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský) bude povolována zvýšená a adresná aplikace do děr. Ať už se provádí ručně, nebo strojem, jed jde cíleně pod povrch. Novým dotačním titulem budeme navíc kompenzovat zemědělcům jejich vícepráce s aplikací. Ze Státního fondu životního prostředí ČR proto poskytneme 40 milionů korun na pokrytí zhruba 80 tisíc hektarů zemědělské půdy. Parametry jsme nastavili na základě dat ÚKZÚZ za období hraboši kalamity před třemi lety. Přitom dotace na jeden hektar bude na základě expertních analýz ve výši 500 korun,“ vysvětluje náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík.

Foto: © Shutterstock/Michal Kimmel

„Nedopustíme, aby se opakovala kalamita s hraboši, jaká zeměděle postihla v roce 2019 a 2020. Chceme maximálně ochránit ostatní živočichy, proto neumožníme aplikaci přípravku plošným rozhozem na povrch. Cílenou podporou pro zemědělce jim pokryjeme zvýšené náklady na boj s hrabošem a zároveň nepoškodíme životní prostředí. Situace se nesmí podcenit, je třeba využít všechny dostupné a povolené metody ochrany k omezení výskytu tohoto škůdce,“ vyzývá zemědělce ministr zemědělství Zdeněk Nekula s tím, že jen za jaro 2020 vyplatil resort zemědělství na jednorázovou asanaci pozemků se zjištěným přemnožením hrabošů 35 milionů korun. Jde o zaplacení nákladů zemědělcům, kteří rodenticid aplikují.

Ministerstvo zemědělství proto umožnilo rozšíření možnosti adresné aplikace přípravků na ochranu rostlin proti hrabo-

ši. Cílem je zabránit škodám na zemědělských plodinách. Minulý týden Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) vydal nařízení o povolení použití zvýšené dávky přípravků na ochranu rostlin do nor. Toto nařízení platí od 21. února do 21. června 2023. V maximální možné míře ochrání ostatní živočichy, protože nejde o povrchové použití, ale o aplikaci do nor pod povrch.

Při kalkulaci sazby se vychází striktně z prokázaných a ověřených nákladů, které zemědělci doložili ÚKZÚZ při prokazování nákladů v rámci mimořádných rostlinolékařských opatření, které byly spojeny v minulých letech s aplikací přípravků proti hraboši rozhozem.

Od kdy bude možné o kompenzaci na práce v podobě dotací žádat, upřesňuje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR: „Žádosti začneme elektronicky přijímat od 6. března od 10 hodin přes Agendový informační systém (AIS SFŽP ČR). Administrace podpory bude rychlá a jednoduchá, klíčové pro nás bude udělení výjimky od ÚKZÚZ.“

Pravidla pro udělení výjimky

Výjimku uděluje ÚKZÚZ. Aplikace musí být provedena v souladu s dalšími obecně závaznými právními předpisy, např. zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, s ohledem na minimalizaci rizik pro necílové organismy a prováděna pouze osobou disponující tzv. odbornou způsobilostí podle zákona o rostlinolékařské péči, tedy řádně proškolenou k nakládání s přípravky na ochranu rostlin. Zemědělci musí aplikace přípravku nahlásit ÚKZÚZ nejpozději tři dny před jejím zahájením. ÚKZÚZ bude provádět kontroly dodržování podmínek nařízení. ●

▶ Liberec míří k **energetické soběstačnosti**, nainstaluje fotovoltaické elektrárny

Město Liberec podporuje energetickou soběstačnost. Zapojí se do systému komunitní energetiky. Podá proto žádost o podporu projektu na vybudování fotovoltaických elektráren (FVE) na střechách objektů, které má ve svém vlastnictví a správě, a to v rámci výzvy vyhlášené v Modernizačním fondu. Využije i podporu z Národního plánu obnovy.

Město Liberec už vybralo budovy, kde fotovoltaické elektrárny umístí: budou to čtyři základní školy, tři mateřské školy, bytové domy Na Žižkově, Dům seniorů Františkov a Divadlo F. X. Šaldy.

„Fotovoltaické elektrárny nechá město umístit na střechách objektů, které má ve svém vlastnictví a správě. V květnu loňského roku už město vytipovalo objekty, které by bylo možné k výstavbě fotovoltaické elektrárny na střechách využít. V prosinci 2022 byl seznam doplněn o bytové domy Na Žižkově a seznam objektů byl aktualizován tak, aby splňoval podmínku dotačního programu Národního plánu obnovy pro sdílení vyrobené elektřiny v rámci energetické komunity,“ popisuje náměstek primátora pro majetkovou správu, sport a sportovní infrastrukturu Petr Židek.

Komunitní energetika představuje příležitost aktivního zapojení občanů, bytových družstev, měst a obcí a malých a středních

podniků na energetickém trhu. Město Liberec je vhodným kandidátem. Přínosy komunitní energetiky jsou pro členy komunity v omezení růstu nákladů na energie díky využití lokálně vyrobené energie z obnovitelných zdrojů (OZE) a posílení energetické nezávislosti.

„Jsou to postupné kroky pro řešení energetické soběstačnosti města. V roce 2023 se očekává ukotvení komunitní energetiky v rámci české legislativy, budou připraveny další dotační programy a na tuto příležitost je vhodné se začít připravovat již nyní,“ komentuje náměstkyne primátora pro strategický rozvoj a dotace Šárka Prachařová. ●

▶ Rekonstrukce hráze rybníku Broumar začíná

V polovině března začne dlouho připravovaná akce rekonstrukce rybníku Broumar. **Jedná se o koordinovanou investiční akci města Opočna a Královéhradeckého kraje.**

Hráz rybníku Broumar

Stavba měla být zahájena již v září minulého roku, dodavatele na stavební práce se však podařilo vysoutěžit až v opakovaném výběrovém řízení. Došlo tak k posunutí celého harmonogramu, a to zejména aby se zmírnilo nepříjemné dopady dopravního omezení – rozkopaná hráz by musela být uzavřena i v zimních měsících, kdy by stavba reálně neprobíhala.

Technický stav hráze

Rybník Broumar má katastrální výměru 66 ha, z toho připadá na vodní plochu cca 57 ha při normální výšce hladiny, tzn. cca 700 000 m³ vody, maximální retenční kapacita během povodňových průtoků pak překračuje 1 milion m³ vody. Rybník je ohrazen dvěma hrázemi, hlavní a vedlejší. Hlavní hráz je 240m dlouhá a vede na ní silnice mezi Opočnem a Semechnicemi. Vedlejší hráz má celkovou délku 1 122m a vede od bezpečnostního přelivu u koupaliště směrem k Semechnicím, je na ní pěšina a v terénu není příliš výrazná, takže si často ani neuvědomíte, že po ní procházíte.

Předmětem rekonstrukce je hlavní hráz, která v aktuálním stavu neodpovídá bezpečnostním požadavkům. Hlavním problémem jsou tři stávající bezpečnostní přelivy s nedostatečnou délkou přelivných hran a výrazně zhoršeným technickým stavem. Všechny přelivy mají kamenné konstrukce z kombinace opracovaných pískovcových kvádrů a na sucho skládané opuky. Zvláště v opukovém zdivu jsou patrná vydrolená místa a mezery mezi jednotlivými kameny, které výrazně zhoršují stabilitu jednotlivých propustků. Všechny propustky jsou staré více než 150 let a jsou dimenzovány na úplně jinou intenzitu dopravy a velikost dopravních prostředků než ty, které jsou aktuálně používány. Vzhledem k tomu dochází, zvláště v posledních letech, k výraznému zhoršení technického stavu celé hráze. Z tohoto důvodu je rekonstrukce do parametrů, které budou odpovídat aktuálnímu dopravnímu

zatížení a nárokům na bezpečnost vodního díla, nutností.

Stavební práce

Stěžejní stavební práce budou spočívat ve zrušení stávajících přelivů na hlavní hrázi a v rekonstrukci stávajícího výpustného zařízení, které bude řešeno jako sdružený objekt, jenž bude splňovat požadavky na bezpečnost vodního díla a bude v souladu s platnou legislativou pro malé vodní nádrže.

V rámci výstavby sdruženého objektu dojde k výstavbě potřebných zařízení, tří rámových propustků, pro tlumení energie vody na odtoku na vzdušné straně hráze a k nezbytné úpravě navazující části koryta odtoku.

Dále bude provedena rekonstrukce nátku na sádky pod komunikací, přeložka vodovodní přípojky na koupaliště a na hrázi bude nově zřízeno odběrné místo požární vody.

Silnice a chodník vedoucí po hlavní hrázi se hlavně v létě stávají stěžejní přístupovou cestou pro návštěvníky koupaliště a ta se vzhledem k rostoucí automobilové dopravě stává za určitých podmínek místy nebezpečná. I to by se mělo po ukončení celého díla změnit, chodník bude prodloužen a po celé jeho délce budou osazeny stožáry veřejného osvětlení.

Financování akce

Popsané stavební práce jsou investicí města Opočna. Na tuto část (konkrétně vodohospodářské objekty) získalo město více než jedenáctimilionovou dotaci z Operačního programu Životní prostředí. ●

▶ Povodí Moravy staví v Herálci přírodě blízká protipovodňová opatření

Obec Herálec se brzy dočká lepší ochrany před povodněmi. Povodí Moravy v obci staví protipovodňová opatření, takže dojde k rozvolnění koryta Svatky pod obcí a kompletní rekonstrukci protipovodňových zdí v obci. Přírodě blízké úpravy zajistí kromě zlepšení protipovodňové funkce také zlepšení hydromorfologického a ekologického stavu řeky Svatky.

V loňském roce zahájilo Povodí Moravy práce na protipovodňových opatřeních obce Herálec. Práce probíhají na dvou úsecích. „V intravilánu obce Herálec rozebereme stávající nevyhovující kamenné zdky podél toku, které doplníme a znovu postavíme tak, aby zajistily ochranu obce na požadovanou úroveň povodňových průtoků. Mezi těmito zdkami se bude vinout koryto řeky Svatky, které v rámci možnosti městské trati získá co nejpřírodnější charakter. Druhý usek představuje řeka pod obcí Herálec. Zde se Svatka vrátí do svého původního koryta,“ popisuje generální ředitel Povodí Moravy Václav Gargulák.

Přírodě blízká úprava Svatky v intravilánu obce Herálec zahrnuje opravu kamenných zdí a jejich navýšení přibližně o třicet centimetrů. Zanesený obdélníkový profil vodního toku bude upraven na složený profil se zatravněnými bermami a kynetou, která zaručí vhodnou hloubku vodního toku i v období s nízkými průtoky.

Návrat Svatky pod obcí Herálec do původního koryta prodlouží Svatku z původních 1550 metrů téměř o kilometr. „Při běžném nebo nižším průtoku dojde k prodloužení doby průtoku korytem, bude tak zvýšena retenční a samočisticí schopnost toku s návazností a podporou veškerých ekologických funkcí toku. Při zvýšených průtocích dojde k částečnému rozliti do okolní nivní louky. Krájině se tak vrátí schopnost zachytávat vodu, tlumit povodně a lépe čelit suchu,“ popisuje Gargulák.

Stavba protipovodňových opatření v obci Herálec odstartovala v červenci 2022 a dle smlouvy se zhotovitelem po-

trvá do konce listopadu 2023. Stavba je financována z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí a její náklady činí 33,8 milionu korun.

Povodí Moravy v současnosti realizuje řadu revitalizačních opatření a přírodě blízkých protipovodňových staveb. Tato opatření vedou k ochraně před povodněmi i posílení funkce krajiny zadržet vodu. „Realizujeme přírodě blízká protipovodňová opatření a revitalizujeme řeku v povodí Moravy v místech, kde jsou taková řešení možná. Je ale důležité mít na paměti, že v osídlených oblastech není možné dělat stejná opatření jako v krajině. Podobné přírodě blízké úpravy jsou vždy součástí komplexu opatření a musí být prováděny v souladu s technickými opatřeními v zastavěných částech měst a obcí. Příkladem je právě Herálec, kde kombinujeme technická opatření v obci s revitalizací Svatky umožňující přirozené rozlivy vody,“ doplňuje Gargulák. ●

Nový ročník Adaptterra Awards odstartoval, přihlašujte projekty

U příležitosti Světového dne mokřadů zahájila Nadace Partnerství ve spolupráci s Integra Consulting již pátý ročník celostátní soutěže Adaptterra Awards. **Ta oceňuje projekty bojující proti suchu v krajině, přehřívání měst v letních vedrech, důsledkům přívalových srážek i erozi půdy. Tento projekt byl podpořen grantem z Norských fondů.**

Realizované projekty se mohou do soutěže přihlásit do 31. března na stránkách www.adaptterraawards.cz a získat finanční i věcné ceny v jednotlivých kategoriích: Volná krajina, Zastavěná území, Náš domov a Pracovní prostředí. O ceně za nejsympatičtější projekt rozhodne v internetovém hlasování veřejnost. Kromě toho pořadatelé udělí také speciální ocenění nejlepším projektům z Prahy, Moravskoslezského a Jihomoravského kraje či regionů sousedících s Rakouskem.

„Nový ročník soutěže jsme odstartovali v den, kdy se po celém světě připomíná důležitost ochrany mokřadů. Ty jsou významnými prvky v krajině, protože pomáhají zadržovat vodu, vytvářejí její zásoby pro období sucha i zmírňovat důsledky přívalových srážek. Navíc poskytují domov mnoha vzácným druhům rostlin a živočichů,“ říká koordinátorka soutěže Adaptterra Awards Andrea Křivánková z Nadace Partnerství. Dodává, že soutěž ocenila v předchozích ročnících hned několik úspěšných projektů zaměřených na obnovu mokřadů: Josefovské ptačí louky, Sedmihorské mokřady, soustavu tůňek v Sedlčanech, Nový prostor pro řeku Dyji či obnovu mokřadů v blízkosti Ořechova u Brna.

„Z našich dlouholetých národních programů investujeme desítky milionů korun ročně právě do obnovy a realizace mokřadů a dalších vodních prvků, které podporují přirozený vodní režim v krajině. Pro další roky máme připraveno 485 milionů korun z Národního plánu obnovy a další peníze nabídne Operační program Životní prostředí. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR již otevřela výzvu s celkovou alokací 500 milionů korun, kde mohou zájemci získat pro jednotlivé projekty až 5 milionů korun. Pro projekty zaměřené na tvorbu a obnovu přírodních blízkých vodních prvků nad 5 milionů pak bude vyhlášena samostatná výzva s plánovanou alokací 700 milionů korun,“ říká náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL).

Abyste bylo řešení problémů se suchem, přívalovými dešti či erozí půdy v naší krajině efektivní, měla by jít o obnovu mokřadů, tůň, rašeliníšť, podmáčených luk či lužních lesů ruku v ruce s vytvářením dalších, zejména zelených prvků. Patří k nim meze, aleje, větrolamy, zatravněné pásy, sady i louky. Všechna tato realizovaná opatření se mohou hlásit do kategorie Volná krajina, kde v případě vítězství získají finanční odměnu ve výši 100 tisíc korun od partnera soutěže Nestlé Česko.

Foto: Adaptterra Awards, Vojtěch Herout

MOKŘADY JABLONNÉ – ráj pro lidi i pro přírodu, jeden z projektů, který se dostal do finále v roce 2020.

Do kategorie Zastavěná území patří projekty revitalizace vodních toků ve městech, proměny a ozelenění veřejných prostranství, udržitelné obytné čtvrti či projekty zaměřené na zachytávání a využívání dešťové vody. Vítěz této kategorie obdrží finanční dar od společnosti Českomoravský cement ve výši 50 tisíc korun. Třetí kategorií soutěže je Náš domov. Představuje opatření na obytných budovách v podobě zelených střech, stínících prvků, akumulčních nádrží na dešťovou vodu, ale i ekologického vytápění, pasivního chlazení a dalších chytrých technologií. Vítěz kategorie Náš domov si letos odnese věcnou cenu od společnosti SOLSOL v hodnotě 50 tisíc korun. „Fandíme chytrým řešením pro domy i chaty, které mohou inspirovat další lidi a zvyšovat kvalitu života. Nejlepší projekt kategorie podpoříme fotovoltaickým setem, který v domácnosti energeticky pokryje například provoz bojleru,“ říká Radek Orság, ředitel společnosti SOLSOL, která je partnerem soutěže.

Na problémy spojené s klimatickou změnou by se měly připravit také firemní areály, administrativní budovy a průmyslové haly, které obvykle trápí přehřívání, vysoké energetické náklady či nadměrná spotřeba

vody. Kategorie Pracovní prostředí je určena projektům, které v tomto ohledu zvýšily svůj adaptační potenciál. „Máme radost, že budeme moci ocenit moderní zaměstnavatele a jejich odpovědný přístup ke snižování energetických nároků firemních budov, zlepšení pracovního prostředí, ale i dalších dopadů na přírodu. Vítězi kategorie předáme věcný dar – tepelné čerpadlo,“ uvádí Marek Bláha ze společnosti IVT Tepelná čerpadla, partnera soutěže.

Finalisty soutěže vybere odborná porota, která také určí vítěze jednotlivých kategorií. Do soutěže se prostřednictvím online hlasování bude moci zapojit také veřejnost a udělit některému z projektů Cenu sympatie. Vítěz Ceny sympatie pak obdrží finanční odměnu ve výši 50 tisíc korun od společnosti Deloitte. Všechny vítězné projekty pořadatelé vyhlásí 1. listopadu 2023 na tematicky zaměřené konferenci v Praze. ●

HARMONOGRAM SOUTĚŽE

2. 2. – 31. 3. 2023

– přihlašování realizovaných projektů do soutěže, online přihláška na www.adaptterraawards.cz

1. 8. 2023

– zveřejnění finálových projektů

1. 8. – 15. 10. 2023

– online hlasování veřejnosti o Cenu sympatie

1. 11. 2023

– vyhlášení vítězů na konferenci Adaptterra Awards

► Obec Zdiby se rozhodla posílit společenský život v obci. Využila k tomu dotace z Národního plánu obnovy rozdělované prostřednictvím Národního programu Životní prostředí.

ZDIBY PŘEMĚNILY ZCHÁTRALÝ DŮM V KOMUNITNÍ CENTRUM

KOMUNITNÍ CENTRUM -

Ze zanedbaného domu vzniklo komunitní centrum (vlevo vizualizace)

Dům sloužil obci už dříve, pak obec přišla s nápadem vybudovat v něm modernější komunitní centrum a celkově jej opravit. „Hlavní motivací bylo vytvořit vhodné podmínky pro komunitní život v obci. V objektu má své tradiční zázemí knihovna, různé zájmové spolky a organizace a využívá jej i obec pro zasedání zastupitelstva či různá veřejná projednání. Po dobu rekonstrukce jsme knihovnu přestěhovali dočasné do prostor mateřské školky, pro zasedání zastupitelstva si pronajímáme budovu sokolovny, ale je to významné omezení provozu všech dotčených,“ uvádí Kateřina Kolářová, místostarostka obce Zdiby.

Potřeba vznikla i kvůli stále se zvyšujícímu počtu obyvatel. „Za posledních dvacet let se obec významně rozrostla, v obci dnes žije přes čtyři tisíce obyvatel. Potřeba scházet se a aktivně žít je opravdu velká, jsme za to rádi, protože to minimalizuje rizika sociálního vyloučení, utváří dobré vztahy a plnohodnotný život. Rekonstrukcí komunitního centra tomu napomůžeme,“ popisuje místostarostka hlavní záměry obce.

Před rekonstrukcí na tom dům nebyl dobře. „Objekt byl celkově ve velmi špatném, až nevyhovujícím stavu. Teprve nedávno se podařilo získat jej od státu do vlastnictví obce, a tak bylo možné připravit projekt celkové rekonstrukce. Kompletní rekonstrukce nosných konstrukcí, nové skladby podlah, zateplení obálky objektu včetně nových izolací proti vodě či nové sociální zázemí přinesou očekávaný komfort užívání a uspoří také nemalé a neustále rostoucí náklady na spotřebu energií,“ vyjmenovává Kateřina Kolářová ze Zdib.

Práce na objektu v době psaní článku finisovaly, všichni se už na nové prostory těšili. „Nejrůznější spolky a zájmové organizace očekávaly

Potřeba scházet se a aktivně žít je opravdu velká, jsme za to rádi, protože to minimalizuje rizika sociálního vyloučení, utváří dobré vztahy a plnohodnotný život.

netrpělivě dokončení rekonstrukce, protože v současné době nemají kde působit a scházet se. Knihovna nabídne veřejnosti nově také studovnu nebo zázemí s počítačem. A v neposlední řadě se moc těší také obec Zdiby, protože nově bude možné obyvatelům nabídnout třeba kulturní akce nebo služby sociálního poradenství a další,“ vysvětluje místostarostka.

Hlavní stavební úpravy spočívaly v dílčích změnách dispozice objektu, vzniklo

nové schodiště pro přístup do podkroví, čímž se otevřel prostor pro využití podkroví. Budova je celkově zateplena včetně střešní konstrukce, objekt prošel i bezbariérovými úpravami. ●

O OBCI

Zdiby leží přibližně devět kilometrů severně od centra Prahy. Leží tak již v okrese Praha-východ ve Středočeském kraji. Těsně sousedí s pražskou městskou částí Dolní Chabry. Krajina úrodných polí se směrem k západu svažuje malebnými srázy až k vltavským břehům. Mezi přírodní památky této obce můžeme zařadit Kaňon Vltavy u Sedlce (pod osadou Brnky) se skalou Špička, který je součástí rozsáhlejší stejnojmenné evropsky významné lokality. Mezi další přírodní krásy patří přírodní park Dolní Povtaví a údolí Přemyslského potoka (Šulkovna) s Černou skalou.

▶ Zpětný odběr PET lahví a plechovek dorazil i do Česka

Zatímco v již třinácti státech Evropy je zálohování PET lahví a plechovek běžnou součástí každodenního života, Česko na svůj další krok směrem k cirkulární ekonomice stále čeká. **Zákazníci vybraných prodejen řetězců Kaufland a Lidl si přesto mohou už nyní vyzkoušet, jak jednoduché je v obchodě vracet kromě skleněných lahví i další nápojové obaly, a podpořit tak principy udržitelnosti.**

Pilotní projekt vychází z mezinárodní strategie REset Plastic obchodní skupiny Schwarz, již jsou Kaufland i Lidl součástí. Oba řetězce dlouhodobě usilují o snížení množství plastu ve všech svých divizích a o opětovnou využitelnost obalových materiálů.

Ve třech prodejnách Kaufland a stejném počtu obchodů Lidl napříč Českou republikou si zákazníci mohou vyzkoušet systém zpětného odběru PET lahví a plechovek v praxi. Za vrácené obaly obdrží slevové kupony na různé sortimentní skupiny, jež budou moci následně uplatnit při svém nákupu. Oba maloobchodní lídři chtějí pomocí unikátního pilotního projektu podpořit myšlenku zavedení zálohového systému v České republice a zvýšit povědomí o možnostech udržitelného přístupu k životnímu prostředí. „*Jak ukazuje praxe ze zahraničí, dobře nastavený systém zálohování nejen chrání životní prostředí před odpady, ale efektivně zpracovává odpadovou surovinu k dalšímu užití. Tento společný projekt má za cíl dát zákazníkům možnost si systém zpětného odběru PET lahví a plechovek vyzkoušet před jeho samotným spuštěním v budoucnu v České republice,*“ uvádí

tisková mluvčí společnosti Kaufland Renata Maierl. Jednorázové PET nebo hliníkové obaly začaly přijímat výkupní automaty v prodejnách Kaufland v Praze-Michli, Šternberku a Olomouci-Neředíně. Lidl spojil své provozovny ve Lhotecké ulici v Praze, ve Folmavské ulici v Plzni a v Trnkově ulici v Brně.

„*Spuštěním pilotního projektu jsme vyslyšeli poptávku ze strany našich zákazníků a české společnosti, která už roky volá po zavedení zálohového systému na jednorázové nápojové obaly. Dle našich předpokladů společně dokážeme nashromáždit tisíce nápojových obalů měsíčně na jednu prodejnu,*“ vysvětluje tisková mluvčí společnosti Lidl Tomáš Myler. Pilotní projekt zpětného odběru PET lahví a plechovek bude v prvních šesti prodejnách v provozu na neomezenou dobu. Kaufland i Lidl zároveň do budoucna počítají s postupným rozšiřováním testování i do ostatních měst. Testovací projekt zpětného odběru PET lahví a plechovek vychází z principů udržitelnosti, které Kaufland i Lidl uplatňují dlouhodobě. Například v rámci mezinárodní strategie REset Plastic obchodní skupiny Schwarz, již jsou oba řetězce sou-

částí, se jen za poslední čtyři roky podařilo snížit množství plastů téměř o 6 000 tun. Skupina Schwarz se zároveň zavázala, že do roku 2025 sníží množství plastového odpadu nejméně o 20 % a všechny produkty vlastních značek bude nabízet výhradně v obalech z recyklovatelných materiálů.

Funkčním zálohovým systémem na PET lahve a plechovky v současnosti disponuje již celkem třináct evropských zemí včetně Slovenska. V České republice nyní Ministerstvo životního prostředí připravuje návrh zákona o zálohách, který by měl využít dnešního odpadu jako cenného surovinnového zdroje zakotvit do právního řádu a legislativně umožnit plošné zálohování PET lahví, plechovek i dalších typů obalů. Součástí příprav zákona je i komplexní debata s experty, výrobci nápojů i obalů, obchodníky, obcemi i odpadovými firmami tak, aby systém byl co nejefektivnější. Podle náměstka ministra životního prostředí Petra Hladíka (KDU-ČSL) chce MŽP návrh zákona předložit vládě do konce letošního roku. „*Jako zásadní vnímám otevřený přístup celé společnosti a snahu dělat aktivní krok v cíleném nakládání s odpady domácností. Ministerstvo připraví návrh tak, aby všichni účastníci stávajícího systému našli svou roli a zároveň abychom postupně snižovali znečištění životního prostředí. Na příkladu Slovenska můžeme vidět, že úplně vymizely plechovky a PET lahve ve volné přírodě,*“ uvedl náměstek Hladík. „*Podle dat z roku 2020 jsme v celkové recyklaci obalových odpadů na desátém místě, stejné úrovni jako my dosahuje třeba Německo i s jeho zálohovým systémem. V recyklaci plastových obalů jsme na dvanácté příčce a míra sběru plastových lahví byla podle posledních dat 80 %. Před Ministerstvem životního prostředí stojí velká výzva,*“ doplnil Hladík. ●

▶ Poslední šance: Končí lhůta pro registraci invazních druhů živočichů z unijního seznamu

Chovatelé vybraných druhů invazních živočichů je musí **do konce března registrovat v jednoduchém online formuláři.**

Unás patří mezi nejčastěji chované invazní druhy severoamerické druhy raků, želva nádherná, korálovka pruhovaná, burunduk páskovaný, nutrie říční, mýval severní, nosál červený či mundžak.

Řada invazních druhů se do evropské přírody dostala v minulých stoletích z chovů na kůži či maso – třeba nutrie říční, ondatra pižmová, jiné byly dovezeny jako okrasné – například pajasan žláznatý

či bolševník velkolepý. Pro přírodu představují riziko, protože vytlačují původní druhy, přenášejí nemoci a mohou působit značné ekonomické škody.

Invazní druhy z takzvaného unijního seznamu je v Evropské unii zakázáno převážet, množit a chovat, nesmí se s nimi obchodovat a předešlý je vypouštět do přírody. Ti, kdo tato zvířata chovají doma, je samozřejmě nemusí usmrcovat či odevzdávat. Musí ale zajistit, že se nebudou dále množit, a zaregistrovat je do jednoho roku poté, co je druh na unijním seznamu uveden. Nyní je na něm 88 druhů rostlin a živočichů.

„*Do našeho registru chovatelé nejčastěji zaznamenávali želvu nádhernou, s výrazným odstupem ji následuje mýval, nosál červený a korálovka pruhovaná. Systematické kontroly registrovaných zvířat se neplánují, pokud*

nebude hlášena informace o jejich úmiku. Naopak ti, kteří registraci neprovedou, se vystavují hrozbě sankce, například odebrání zvířete. Invazní druhy totiž pro naši přírodu představují riziko: stačí jediná samice raka mrámorevaného k tomu, aby vznikla rozsáhlá populace raků a ta přenosem račího moru decimovala naše raky říční a kamenáče,“ vysvětluje Tomáš Görner z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Registrace je možná přes webový formulář AOPK ČR. Po vyplnění přijde majitelům potvrzení o registraci. V případě nejasností je možné obrátit se na AOPK ČR, konkrétně na mail invaznidruhy@nature.cz.

Instituce, jako jsou ZOO, akademická pracoviště, výzkumné ústavy a další, mají taktéž možnost tato zvířata dál chovat včetně množení, ale musejí si zažádat Ministerstvo životního prostředí o příslušnou výjimku. ●

► Lidi i přírodu pomůže ochránit **před světelným znečištěním** nová norma

Světelné znečištění neboli světelný smog je soubor všech nepříznivých účinků, které s sebou přináší umělé osvětlení. Jedná se o stále významnější celosvětový problém, jehož dopady můžeme pozorovat na lidském zdraví, životním prostředí nebo třeba na viditelnosti noční oblohy. **V českém prostředí přinese zlepšení nově vydaná česká technická norma, která určuje parametry šetrného svícení a minimalizuje nepříznivé dopady umělého světla.**

Míra umělého osvětlení v noci stoupá neobvyklým tempem, podle časopisu Science téměř o 10 % ročně. Aktuálně více než 80 % světové a více než 99 % evropské populace žije v noci pod osvětlenou oblohou.

„Venkovní osvětlení patří do veřejného prostoru od konce devatenáctého století, každodenní život si bez něj dnes představíme už jen těžko. Ne vždy je však venkovní osvětlení nastaveno optimálně a v případě, že dopadá mimo osvětlované oblasti, se stává problematickým. Takové světlo může rušit obyvatele, negativně ovlivňovat životní prostředí nebo narušovat bezpečnost. Ministerstvo životního prostředí se proto rozhodlo nalézt účinný nástroj a poskytnout občanům České republiky právní ochranu,“ uvedl náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL). Nová česká technická norma ČSN 36 0459 – Omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení vyšla 1. února 2023 a o měsíc později se stala účinnou.

Působnost normy

Parametry normy se vztahují na pět aplikačních oblastí: osvětlení pozemních komunikací (silnice, parkoviště, chodníky, cyklostezky), osvětlení venkovních pracovišť (sklady, haly, letiště), osvětlení venkovních sportovišť (stadiony, sjezdovky), architektonické osvětlení (památky, umělecká díla) a reklamní osvětlení (billboardy, LED panely). Týkají se tedy i trvalého venkovního elektrického osvětlení, ale na druhou stranu se nevztahují na dočasné venkovní osvětlení jako na vánoční osvětlení nebo kulturní akce. Stejně tak norma nereguluje vnitřní osvětlení, a to ani tehdy, pokud proniká do venkovního prostoru.

Právní závaznost ve stavebním zákonu

Norma jako taková není právně závazná, závaznými se její parametry stanou v případě, že na ně odkáže právně závazný dokument, tedy zákon, vyhláška, nařízení vlády, smlouva apod. V případě této normy by to měl být prováděcí předpis ke stavebnímu zákonu, který je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj.

„V současné době se jedná o nejambicióznější požadavky v rámci existujících evropských norem. Požadavky musejí odpovídat současnému stavu techniky, tj. musejí být realizovatelné, a to ve všech situacích, které se v praxi mohou objevit. Z toho dů-

Foto: archiv SFŽP ČR

vodu také stanovení konkrétních hodnot předcházel podrobná analýza českého, ale i evropského trhu. Předpokládá se, že trend zpřístupňování šetrnějších řešení na trhu bude pokračovat, proto se počítá s pravidelnou revizí dotčených požadavků v normě,“ dodal náměstek Hladík.

V praxi bude norma sloužit jako vodítko při instalaci nového nebo při rekonstrukci stávajícího osvětlení, a to ve všech aplikačních oblastech, které norma zahrnuje. Příkladem může být její použití při

rekonstrukci soustavy veřejného osvětlení (VO), pro jejíž realizaci bude obec tyto požadavky vyžadovat ve smlouvě s osloveným projektantem. Ten se jimi při navrhování soustavy VO bude muset řídit. V případě využití peněz z Modernizačního fondu (administrovaného Státním fondem životního prostředí ČR) či Národního plánu obnovy (pod Ministerstvem průmyslu a obchodu) bude splnění požadavků této normy pravděpodobně podmínkou pro získání dotace.

Zóny světelného prostředí

Dokument je založen na principu rozčlenění území Česka do pěti zón světelného prostředí (Z0–Z4) podle jeho citlivosti na světelné znečištění. Nejprísnější požadavky na světelné zdroje jsou na nezastavěná území, která se dělí na chráněné oblasti (Z0) a ostatní nezastavěná území (Z1). Zastavěná území se dělí podle velikosti obce. V malých obcích může být pouze zóna Z2, ve větších obcích (se statutem město nebo městys) Z2 a Z3, v největších obcích (statutární města a Praha) zóny Z2, Z3 a Z4. Požadavky na zónu Z4 jsou nejmírnější, jedná se o velmi světlé prostředí.

„Při definování zón byl brán ohled na české prostředí, pro které je charakteristická hustá struktura osídlení a velký podíl malých sídel s významnou vazbou na volnou nezastavěnou krajinu. Chtěli jsme zajistit nejvyšší stupeň ochrany zejména v přírodních, tedy nezastavěných územích,“ vysvětlil náměstek Hladík s tím, že pro jednotlivé zóny norma určuje horní limity světelně-technických pa-

Jak moc je noční osvětlení intenzivní, si v dubnu roku 2021 vyzkoušeli obyvatelé Brna, když vypnuli čtyřicet tisíc lamp veřejného osvětlení. „Tento pokus nám odhalil, kolik světelného smogu vyprodukuje právě lampy a kolik třeba výlohy nebo osvětlená parkoviště. Podle leteckého snímkování jsou hlavním světelným znečišťovatelem reklamní billboardy nebo lampy podél železničních tratí...“

rametrů tak, aby byly vytvořeny dostatečné světelné podmínky pro konkrétní činnost, ale zároveň omezeny nežádoucí účinky světla na okolní prostředí. „Toho je možné docílit například pomocí regulace barvy světla a jeho intenzity nebo směřováním světelného toku,“ doplnil Hladík.

Navazujeme na úspěchy českého předsednictví

V loňském roce se v Hvězdárně a planetáriu Brno uskutečnil pod hlavičkou českého předsednictví EU mezinárodní workshop Světelné znečištění 2022. Zástupci evropských států, Evropské komise, Mezinárodní asociace pro oblasti Tmavé oblohy a Evropské agentury pro životní prostředí i představitelé vědecké obce sdíleli své zkušenosti s řešením problematiky a diskutovali nad ověřenými i novými postupy, skrze které se daří dostat problém pod kontrolu. Jedním z témat bylo i použití norem jako účinného nástroje pro snižování světelného znečištění, což se odrazilo i v textu přijaté Brněnské výzvy pro snížení světelného znečištění v Evropě (Brno Appeal to reduce light pollution in Europe).

Zhasli Brno a upřednostnili teplejší osvětlení

Jak moc je noční osvětlení intenzivní, si v dubnu roku 2021 vyzkoušeli obyvatelé Brna, když vypnuli čtyřicet tisíc lamp veřejného osvětlení. „Tento pokus nám odhalil, kolik světelného smogu vyprodukují právě lampy a kolik třeba výlohy nebo osvětlená parkoviště. Podle leteckého snímkování jsou hlavním světelným znečišťovatelem reklamní billboardy nebo lampy podél železničních tratí,“ uvedl náměstek primátorky města Brna Jaroslav Suchý, který má v gesci životní prostředí.

O rok později došlo v Brně k dalšímu posunu. Vedení města schválilo dokument s názvem Doporučená svítidla pro veřejné osvětlení, ve kterém mimo jiné stanovilo maximální intenzitu osvětlení a upřesnilo technické parametry. Změna nastala nejenom u minimální, ale také maximální osvětlenosti jednotlivých míst, rovnoměrnosti osvětlení nebo omezení oslnění řidičů a chodců. Město stanovilo rovněž maximální intenzitu světla na fasádách budov, zejména po dvacáté hodině, a určilo podmínky výběru svítidel pro veřejné osvětlení. „Kromě zajištění větší bezpečnosti byl cílem také hospodárny provoz,“ dodal náměstek Suchý.

Při vylepšování veřejného osvětlení se navíc Brňané mohli díky Technickým sítím Brna rozhodnout, jakým odstínem barev chtějí osvětlit parky. „Lidé vybírali ze čtyř variant světla, které mohli vidět v parku Lužánky. Velká většina lidí hlasovala pro nejtěplejší světlo. Názor Brňanů slouží jako cenný podklad při úpravách veřejného osvětlení v Brně tak, aby mohli místní opět vidět hvězdné nebe,“ doplnil Suchý.

Na webu Ministerstva životního prostředí je k dispozici rubrika Světelné znečištění, obsahující mimo jiné informace o ostatních aktivitách ministerstva. Informace o normě jsou k nalezení také na webových stránkách České agentury pro standardizaci. ●

Jak si Česko povede v produkci odpadů za patnáct let? Odpověď zná nový software TIRAMISO

Unikátní software pro odpadovou produkci s názvem TIRAMISO slouží zájemcům z řad veřejnosti, krajům, obcím, investorům a odborníkům v odpadovém hospodářství.

Díky spolupráci Ministerstva životního prostředí a odborníků ze strojní fakulty VUT v Brně prostřednictvím výzkumu Beta2 Technologické agentury ČR vznikla webová aplikace, s jejíž pomocí mohou Ministerstvo životního prostředí (MŽP), kraje či obce stavět své odpadové plány. TIRAMISO dokáže na základě matematického modelu předpovědět produkci odpadů až do roku 2040, nabízí rovněž různé scénáře předpokládaného vývoje.

Pro přípravu na budoucnost jsou klíčová data a u odpadového hospodářství, na něž je navázána cirkulární ekonomika, to platí dvojnásob. Prognózy produkce odpadů v Česku doposud probíhaly spíše roztržité a podle různých metod. Na úrovni obcí a krajů v některých případech tak ani nemusely predikce korespondovat s predikcemi celorepublikovými.

„Výzkumný tým TIRAMISO zpracoval jednotnou certifikovanou metodiku prognózování produkce odpadů, která je základem pro náš software. Ten z výsledků předchozích let odhadne budoucí množství komunálních, stavebních nebo zdravotnických odpadů,“ uvedl

ředitel odboru odpadů MŽP Jan Maršák. „Pomocí stanovení složení směsného komunálního odpadu díky naší metodice je také možné zjistit procentuální zastoupení materiálových složek v odpadu. Na jejím základě budou obce, kraje i firmy postupovat při rozborrech jednotně, aby šlo výsledky porovnávat. Díky tomu budeme mít odpověď na to, jak občané třídí a kolik recyklovatelných materiálů stále ještě zbytečně končí v černých popelnících,“ dodal Maršák.

Data o odpadech a informace získané z rozborů komunálního odpadu vstupují do matematického modelu a TIRAMISO spočítá, jak se bude vyvíjet množství komunálních odpadů v dalších letech. Nejnižší územní jednotkou, pro kterou je možno prezentovat predikci, jsou takzvané obce s rozšířenou působností, kterých je v Česku přes dvě stě. Dále to jsou kraje a území celé České republiky. Software pracuje se širokou škálou různých druhů a skupin odpadů. „Výstupy prognostického modelu bude Ministerstvo životního prostředí využívat k tvorbě svých strategií. Kraje a obce je mohou využívat při sestavování odpadových plánů. Očekáváme, že predikce budou zajímat i investory nebo firmy, které se zabývají zpracováním odpadů,“ řekl náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík.

Zájemci si v TIRAMISO mohou zobrazit jak prognózy postavené na statistických modelech stanovujících trendy na základě dat z minulosti, tak ministerstvem sestavené scénáře možného budoucího vývoje. MŽP aplikaci TIRAMISO dává k volně k dispozici, aby mohla dobře sloužit široké odborné veřejnosti. V rámci realistického scénáře očekává MŽP nárůst produkce komunálních odpadů do roku 2035 až na 6,6 milionu tun, oproti tomu optimistický scénář předpovídá vrchol produkce komunálních odpadů v roce 2028 a pak mírný pokles na 6,2 milionu tun v 2035. ●

Foto: RNDr. Lenka Páčová

▶ LIKVIDACE KŘÍDLATKY

Křídlatka patří mezi nejnebezpečnější invazní rostliny Evropy. Velmi rychle se šíří a obsazuje nová území, kde vytváří rozsáhlé neproniknutelné porosty. **V Orlických horách a na dalších místech naší země se proto za finanční podpory OPŽP přistupuje k její likvidaci.**

Podle studie zpracované Botanickým ústavem AV ČR se křídlatka japonská a křídlatka sachalinská dostaly do Evropy coby okrasné rostliny v devatenáctém století a brzy se začaly spontánně šířit do okolí. První žijící rostlina křídlatky japonské byla dovezena v roce 1825 z Číny. Byla pěstována v londýnském parku Chiswick, kde ale uhynula. V Evropě rostoucí křídlatky pocházejí pravděpodobně z jediného klonu, dovezeného koncem čtyřicátých let devatenáctého století Philippem von Sieboldem do města Leiden v Nizozemsku, odkud se prodávala ve formě oddenků do celé Evropy. Stala se oblíbeným prvkem viktoriánských zahrad, vychvalován byl její rychlý růst a krása, zdraví prospěšné účinky oddenků i možnost použití mladých listů místo zeleniny. Pěstována byla rovněž jako rychle rostoucí a pro dobytek chutná pícnina nebo jako medonosná rostlina. Zemědělci ji vysazovali pro ochranu svých choulostivých kultur před prudkým větrem a ostrým sluncem nebo jako protierozní rostlinu. Už v roce 1847 byla v Utrechtu vyhlášena za nejzajímavější novou rostlinu roku. V roce 1841 uvedl katalog společnosti Von Siebold & Company na trh zakrslou horskou variantu křídlatky japonské, která však i přes časnou introdukci nikdy nedosáhla takové popularity ani takového rozšíření jako její původní varianta.

Nejstarší herbářová položka křídlatky japonské byla pořízena Antonínem Weidmannem v roce 1883 v parku v Netolících. Ve volné krajině byla tato křídlatka poprvé zaznamenána už v roce 1902, a to J. Soukupem v silničním příkopu u zahrady v Jilemnici. Na začátku dvacátého století zplaňovala jen výjimečně, zlom však nastal v meziválečném období, kdy byla běžně nabízena v zahradnictvích. Docházelo k unikům ze zahrad a parků, kde byly křídlatky populární pro jejich rychlý růst jako krycí dekorativní rostliny, působivé zejména ve velkých porostech.

Nebezpečný druh

Dnes jsou křídlatky napříč Evropou i v řadě zemí Severní Ameriky na seznamech nebezpečných invazních druhů, stejně jako na se-

znamu karanténních rostlinných škůdců Q-banky i na seznamu invazních druhů, které nejvíce ovlivňují biodiverzitu v Evropě, mají negativní vliv na lidské aktivity, zdraví i ekonomické zájmy.

Jelikož všechny křídlatky jsou konkurenčně velmi silné a mají vysokou schopnost šířit se, jsou podle Černého a Šedého seznamu tolerovány pouze v předměstských oblastech. Ve všech ostatních případech musí být likvidovány a nové porosty by neměly být zakládány.

U nás se běžně vyskytují tři druhy křídlatek: japonská, sachalinská a česká. Díky rozsáhlému systému rozvětvených oddenků jsou schopny enormního vegetativního rozrůstání, kdy vytvářejí veliké polykormony. Generativní šíření pomocí semen je vzácné, hlavní roli hraje vegetativní reprodukce pomocí malých úlomků oddenků i lodyh, které mohou být při povodních nebo činností člověka šířeny i na velké vzdálenosti. Díky rychlému růstu a tvorbě značného množství biomasy během krátké doby mají křídlatky velkou konkurenční schopnost, vytlačují původní vegetaci a vytvářejí neprostupné porosty.

Klonální růst křídlatkám umožňuje dobře regenerovat, takže se mohou na stanovišti udržet velmi dlouho a dosahují i velmi vysokého věku. U křídlatky japonské byl zjištěn minimální věk nejstarších přežívajících klonů 91 let, u křídlatky sachalinské dokonce 130 let.

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
678 500 Kč

Příspěvek EU
576 725 Kč

Foto: RNDr. Lenka Pcová

Foto: RNDr. Lenka Pcová

Navíc do půdy vylučují látky, které jsou pro ostatní rostliny negativní, neboť pozměňují poměry živin v půdě. Neškodí jen přírodě, ale také lidem. Ničí protipovodňová zařízení a poškozují silnice, protože jsou schopny prorůst asfaltem o tloušťce až 5 cm, poškozují chodníky – umějí „rozebrat“ městské dláždění, zarůstá dopravní značení. Křídlatka běžně dosahuje výšky tří metrů, ale může dorůst až do pěti metrů. Způsobuje půdní erozi, znepřístupňuje místa, často ta, která se nacházejí v rekreačních oblastech jako třeba břehy řek a okolí cyklostezek. Zarůstá plochy do té míry, že se stávají pro lidi neprostupnými, a tím se zvyšují náklady na údržbu veřejných ploch. Po sečení velmi rychle naroste, a je tedy nutné časté opakované sečení. Velice obtížné se likviduje, neboť časté sečení ji neodstraní, jen utlumí, a ani pomocí postřiků se jí nelze zbavit za jeden rok.

V Orlických horách

S křídlatkou mají svou zkušenost i v CHKO Orlické hory. Město Rokytnice v Orlických horách tu ve spolupráci se zdejší MAS získalo dotaci z OPŽP na její likvidaci.

„Měli jsme v MAS alokaci na toto opatření OPŽP a po poradě s vedením Správy CHKO Orlické hory jsme už jen hledali vhodného žadatele, který může financovat dopředu,“ vysvětluje Petr Kulíšek z MAS Sdružení SPLAV. „Z dlouhodobé spolupráce se starosty a regionem i pracovníky Správy CHKO jsme věděli, že management křídlatky se tu provádí, ale dostupné prostředky na likvidaci invazních druhů nikdy nestačily k dostatečně velkému zásahu. Na druhou stranu jsme hodně přemýšleli, zda realizace eradikace druhů uvnitř hranic CHKO bude mít dlouhodobý efekt, když její území navazují na území mimo okres nebo CHKO, kde zásah nedáme moci financovat a zejména křídlatky se mohou šířit. Ale dospěli jsme k úvaze, že alespoň tam se dá navazovat národními prostředky,“ přibližuje situaci, ve které se v době před projektem nacházeli. Když se k dotační přiležitosti

Křídlatky rostou na slunných místech v pahorkatinách a na horách, kde kolonizují široké spektrum stanovišť. Rostou na rumišťích, na silničních okrajích a v příkopech, na štěrkových březích řek, na vychládajících lávových polích v alpských polohách i obhospodařovaných pastvinách, kde se stávají obtížným plevelem. Jsou rovněž součástí okrajů lužních lesů nebo lesů s převládajícím dubovým porostem. Vytvářejí téměř neproniknutelné porosty na erodovaných březích potoků a řek.

ZÁKON O KŘÍDLATCE

Legislativa řeší jednotně na úrovni celé Evropské unie management takto škodlivých invazních druhů se teprve zpracovává, jednotlivé evropské státy proto zatím řeší tuto problematiku individuálně. Ve Velké Británii, ve Španělsku, na Slovensku, v Polsku a v Estonsku je zakázán dovoz, pěstování, prodej nebo záměrné šíření křídlatek do volné krajiny. V Česku v současné době neexistuje žádné přímé legislativní nařízení, které by nakládání s křídlatkami upravovalo. V zákoně o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. je pouze ustanoveno, že záměrné šíření geograficky nepůvodního druhu rostliny nebo živočicha je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody. V minulosti křídlatky podobně jako bolševník podléhaly monitoringu Státní rostlinolékařské správy, v aktuálním prováděcím předpisu k rostlinolékařskému zákonu, tj. ve vyhlášce č. 215/2008 Sb. v platném znění, již nejsou zařazeny.

přidala dobrá odezva i zmapované území na straně Správy CHKO Orlické hory, nebyl důvod otálet.

„Realizovali jsme tříletou eradikaci invazních druhů rodu křídlatka a druhu bolševník velkolepý v hranicích CHKO Orlické hory a zároveň v území MAS Sdružení SPLAV. Na přípravě se podíleli jak pracovníci MAS, tak pracovníci Správy CHKO i starostové. Jednali jsme s dobrovolnými svazky obcí i obcemi, zda tímto způsobem nechtějí přispět k řešení problému. A pan starosta města Rokytnice v Orlických horách Petr Hudousek nakonec získal podporu v Radě města. Poté co se město stalo žadatelem, byla už MAS jen podporujícím subjektem realizace a administrace, kdy jsme na základě zkušeností s menšími zásahy a jejich realizací mohli jednat stanovit kritéria poptávky, jednak oslovit dostatečné množství osob, které by mohly být dodavatelem této systematické práce v terénu. Na administraci se významně podílely i pracovníce městského úřadu, zejména Jana Gärtnerová. Poctivou práci pak odvedl pan Martin Brich jako dodavatel terénních prací,“ vypočítává Petr Kulíšek.

Peripetie v terénu

Při přípravě projektu vycházeli z Orlických horách právě ze zkušeností s menšími zásahy financovanými Správou CHKO

Foto: CHKO Orlické jory

Foto: CHKO Orlické jory

Foto: RNDr. Lenka Pácová

DNES TOLIK NECHTĚNÁ KŘÍDLATKA

bývala kdysi velmi žádaná a dodnes nachází využití v některých oblastech. V parcích už se dnes coby významné dekorativní, krycí parkové rostliny, působivé zejména v rozsáhlých porostech, nevysazují, ale mladé rostliny, poskytující velké množství rychle rostoucí rostlinné biomasy, jsou vhodné jako čerstvé krmivo pro dobytek, jen ne v podobě sena. Kvůli rychlému růstu byly křídlatky vybrány pro pěstování v energetických plantážích a na výrobu biopaliva. Křídlatky se také používají jako erozní a stabilizační rostlina, k rekultivacím skládek a výsypek nebo k asanacím půdy kontaminované těžkými kovy. Oddenky křídlatek jsou používány v tradiční asijské medicíně. Květy i olistěné lodyhy jsou používány k přípravě kulinářských specialit.

► a zkušeností několika obcí, kde se na obecní úrovni pokoušeli probírat nešíření křídlatky a v souvislosti s tím péči o obecní i soukromé pozemky. „Nebýt toho, že Správa měla dosti podrobné podklady a bylo možno je pak při realizaci upřesnit a aktualizovat, nemohli bychom ani odhadnout rozsah potřebných prací,“ říká Petr Kulíšek.

„Po zadání prací, jejichž územní a technické vymezení jsme již stanovovali při žádosti města Rokytnice v Orlických horách, se po tři roky několikrát ročně pohyboval v terénu pan Martin Brich a prováděl doplňující průzkum a likvidaci populací rostlin postřikem. Někdy se potýkal s nepochopením vlastníků sousedních pozemků, ale nakonec za přispění pracovníce městského úřadu zásah vždy vykomunikovali. Někteří vlastníci považují křídlatky

za okrasnou rostlinu a brání ji i v lese. K fyzickým střetům ale nedošlo. Osvěta v tomto směru není dostatečná, mnozí lidé méně a méně rozumějí přírodě ve svém okolí, když k ní nemají jiný než rekreační vztah,“ vypráví.

Mělo to smysl

„Nejprve to v některých místech vypadalo, že tři roky systematického zásahu nebudou stačit, ale nyní se zdá, že to bylo zásadní,“ hodnotí Petr Kulíšek výsledek zrealizovaného projektu. Projekt podle jeho slov dobře propojil ve spolupráci MAS, obce a zejména obec žadatele a odbornou činnost Správy CHKO s praktickým dopadem. „A to je podstatné,“ zdůrazňuje a dodává: „Doufáme také – a to se projeví v nejbližší době – že zásah po tři roky měl

smysl a že návazné pokračování po vodních tocích do sousedství oblasti povede k významnému omezení výskytu křídlatky, která opravdu závažně poškozovala společenstva luk i lesních břehů. Zároveň bychom v našem regionu uvítali podobně dlouhodobě využitelný nástroj na likvidaci lupiny, která je nyní nejakutnějším invazním druhem narušujícím luční ekosystémy i společenstva lesních okrajů.“

Projekty spolupráce v ochraně přírody, jako tomu bylo v tomto případě, mají podle něho smysl. „Je ale třeba pokračovat, druhů i ploch je více,“ míní. ●

Oddenky křídlatky v zemi mohou dosahovat až do vzdálenosti 15–20 metrů od rostliny a do hloubky přes 2 metry.

I z nepatrného kousku oddenku o váze jediného gramu může vyrůst celá nová rostlina.

Foto: RNDr. Lenka Pácová

JAK JE MOŽNÉ SE KŘÍDLATKY ZBAVIT?

Křídlatky se rozmnožují téměř výhradně vegetativně a vytvářejí mohutný podzemní kořenový systém. Jejich likvidace je obtížná a velmi zdlouhavá. Vzhledem k vysoké schopnosti regenerovat z velmi malých částí oddenků i nadzemních výhonů vyžaduje zacházení s křídlatkou pečlivý přístup a opatrné nakládání s rostlinným odpadem (posekanou biomasou) a zeminou kontaminovanou oddenky křídlatek. Při zemních pracích je na lokalitách s výskytem křídlatek třeba ukládat kontaminovanou zeminu zvláště a zabránit tak jejich rozšíření na celou plochu. Nejvhodnější metodou likvidace křídlatek je aplikace herbicidu na list. Herbicidem musí být zasažena maximální listová plocha. U rozsáhlejších porostů není možné omezit aplikaci postřikem „shora“ a do porostů je nutné prosekat průchody, aby bylo možné herbicid aplikovat i na spodní patra listů. Průseky je pak třeba ošetřit po jejich zmlazení nebo v následujícím roce. Nejvyšší účinnost v poměru k vynaloženým nákladům vykazuje aplikace herbicidu v pozdní vegetační sezóně, koncem léta. Injektáž je vhodná na ochranně hodnotných lokalitách, kde hrozí riziko zasažení okolní vegetace herbicidem, nebo v okolí vodních zdrojů a v jejich ochranných pásmech. Bodová aplikace herbicidu vpichy do stvolů nebo nátěr stvolů je metoda velmi šetrná k okolní vegetaci, minimalizuje i zasažení vody a půdy. Injektáž lze aplikovat i za horšího počasí, kdy fouká vítr nebo slabě prší. Metoda je sice velice účinná již po první sezóně, pokud se ale v následujícím roce objeví regenerující rostliny, které nelze injektovat vzhledem k jejich slabému vzrůstu, použije se ošetření herbicidem na list. Roundup Biaktiv se používá v 20–30% koncentraci, aplikační dávka herbicidu je volena v rozmezí 3–7 ml do jednoho stvolu křídlatky. Injektáž je nutné aplikovat do cca

50 % stvolů v polykormonu. Minimální doporučená výška křídlatek pro použití této metody je 1,5 m a průměr stonků minimálně 1,5 cm, nejčastěji 1,5–5 cm. Zároveň je za stejných podmínek možno použít nátěr na list a stvol.

Přestože mechanické metody jako pastva a sekání nevedou k totální likvidaci křídlatek, jsou používány pro omezení jejich negativního vlivu na společenstva nebo na plochách, kde z různých důvodů nelze použít herbicidy. Obtížně přístupné lokality se sekají křovinořezy, mačetami a kosami. Z důvodu rychlého růstu a dřevnatění stvolů se ruční kosení doporučuje opakovat několikrát za rok a vždy co nejnižší u země. Při optimální výšce rostlin 40 cm je možné kosení až osmkrát ročně. Tato metoda účinně brání rozrůstání křídlatek, jen pokud je aplikována opakovaně a dlouhodobě. Na lokalitách s možností pastvy lze křídlatky omezovat pastvou a dosekáváním. Pastva musí být zahájena co nejdříve kvůli stravitelnosti křídlatky dobyt看em.

Vyrývání a vykopávání křídlatek se nedoporučuje kvůli vysoké regenerační schopnosti z úlomků kořenů a finanční náročnosti. Metoda je velmi pracná a z hlediska dalšího šíření těchto rostlin riziková. Úspěšná je pouze v počátečním stadiu výskytu křídlatek nebo při výskytu jednotlivých rostlin ve velmi malých populacích. Vykopány musí být celé rostliny včetně oddenků, které mohou být zakořeněny až do hloubky 2 m. Minimální hloubka vyrývání je 30 cm. Vytrhaná a vykopaná biomasa se musí usušit a spálit. Zásah musí být proveden opakovaně v průběhu vegetační sezóny, vždy po obnově porostu. Je nutné dbát zvýšené opatrnosti a minimalizovat přesun rostlinného materiálu a kontaminované zeminy. Po ošetření lokalit musí následovat výsev vhodné travní směsi. ●

Foto: RNDr. Lenka Pacová

ECHO

Zraněný vlk se vrátil do Krušných hor

Zraněný vlk, který byl v září nalezen po srážce s autem u Horní Blatné a v lednu tohoto roku po několika operacích znovu vypuštěn v Krušných horách, se úspěšně začlenil do místních lesů. Zjistili to vědci z Mendelovy univerzity v Brně, kteří vlkovi nasadili telemetrický obojek, přinášející pravidelně data o jeho poloze. Odborníci v terénu ověřovali lokality jeho předchozího výskytu, pátrali po zbytkoch kořisti, stopních drahách nebo trusu. Za jeden měsíc života ve volné přírodě se vlk pohyboval na úctyhodné rozloze zhruba tří set čtverečních kilometrů. Data z telemetrie ani nenaznačila, že by se vlk zdržoval v blízkosti vesnic, naprostou většinu času trávil naopak v lesích nebo na loukách.

V Bílých Karpatech vyrostě návštěvnické středisko

Návštěvnické středisko chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty vzniká v historickém prostředí Bartolomějského náměstí ve Veselí nad Moravou na Hodonínsku. První návštěvníky uvítá na začátku příštího roku, kromě Karpat představí i krajinu okolního Pomoraví. Nosným prvkem se stane interaktivní expozice v interiéru a exteriéru v hodnotě 15 milionů korun. Návštěvníky seznámí s celosvětově proslulými lukami a pestrou škálou orchidejí a motýlů, kteří se v oblasti vyskytují. Představí i přírodu zdejších lesů a podzemí. Součástí nabídky budou také poznávací výpravy s odborným výkladem přímo v terénu. Výstavbu podpořila dotace z Operačního programu Životní prostředí.

Olomoucký krajský úřad projde rekonstrukcí

Budova krajského úřadu u olomouckého hlavního vlakového nádraží projde rekonstrukcí zaměřenou na energetické úspory. Zateplení stavby, výměna oken či svítidel a instalace fotovoltaické elektrárny mají přijít přibližně na 95 milionu korun. Na energetická opatření chce krajský úřad podat žádost o dotaci z Operačního programu Životní prostředí. Stavba sídla krajského úřadu v sousedství polikliniky v Olomouci byla dokončena v roce 2001 a stála 192 milionů korun. Olomoucký kraj a jeho příspěvkové organizace spravují okolo 150 budov, kvůli zvýšení cen energií dojde k výraznému nárůstu nákladů na jejich provoz. Kraj bude dělat další úpravy a instalovat fotovoltaické panely.

HARMONOGRAM VÝZEV V OPERAČNÍM PROGRAMU

IDENTIFIKACE OBLASTI PODPORY		
Číslo a název specifického cíle	Číslo výzvy	Číslo a název opatření
 1.1 Podpora energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů	037	1.1.1 v kombinaci s 1.1.3, 1.1.4, 1.2.1 Snižení energetické náročnosti veřejných budov a veřejné infrastruktury v kombinaci s: zlepšením kvality vnitřního prostředí veřejných budov, zvýšením adaptability veřejných budov na změnu klimatu, výstavbou a rekonstrukcí obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy
	038	1.1.1 v kombinaci s 1.1.3, 1.1.4, 1.2.1 Snižení energetické náročnosti veřejných budov a veřejné infrastruktury v kombinaci s: zlepšením kvality vnitřního prostředí veřejných budov, zvýšením adaptability veřejných budov na změnu klimatu, výstavbou a rekonstrukcí obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy
	040	1.1.5 Výstavba nových veřejných budov, které budou splňovat parametry pro pasivní nebo plusové budovy
	008	1.1.2 Snižení energetické náročnosti/zvýšení účinnosti technologických procesů
	009	1.1.2 Snižení energetické náročnosti/zvýšení účinnosti technologických procesů
 1.2 Podpora energie z obnovitelných zdrojů v souladu se směrnicí (EU) 2018/2001, včetně kritérií udržitelnosti stanovených v uvedené směrnicí	011	1.2.1 1.2.2 Výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce obnovitelných zdrojů energie pro zajištění dodávek systémové energie ve veřejném sektoru
 1.3 Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům	039	1.3.1 Podpora přírodně blízkých opatření v krajině a sídlech
	032	1.3.1 Podpora přírodně blízkých opatření v krajině a sídlech
	036	1.3.4 Realizace opatření ke zpomalení odtoku, pro vsak, retenci a akumulaci srážkové vody vč. jejího dalšího využití; realizace zelených střech; opatření na využití šedé vody; opatření pro řízenou dotaci podzemních vod
	019	1.3.3, 1.3.4 Realizace protipovodňových opatření Realizace opatření ke zpomalení odtoku, pro vsak, retenci a akumulaci srážkové vody vč. jejího dalšího využití; realizace zelených střech; opatření na využití šedé vody; opatření pro řízenou dotaci podzemních vod
	022	1.3.5 Podpora preventivních opatření proti povodním a suchu, zejména budování, rozšíření, zkvalitnění a obnova monitorovacích, předpovědních, hlásných, výstražných a varovných systémů; zpracování digitálních povodňových plánů, zpracování analýzy odtokových poměrů
	023	1.3.8 Obnova stability svahů, stabilizace a sanace extrémních svahových nestabilit vzniklých v důsledku přírodních jevů
 1.4 Podpora přístupu k vodě a udržitelné hospodaření s vodou	020	1.3.10 Prevence a řízení antropogenních rizik
 1.5 Podpora přechodu na oběhové hospodářství účinně využívající zdroje	025	1.4.1 a 1.4.4 Projektové schéma
 1.6 Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a snižování všech forem znečištění	004	1.5.8 Výstavba a modernizace zařízení pro materiálové využití odpadů
	024	1.5.1, 1.5.2, 1.5.4, 1.5.5 Kompostéry pro předcházení vzniku komunálních odpadů RE-USE centra pro opětovné použití výrobků včetně aktivit pro opravy a prodlužování životnosti výrobků Podpora prevence vzniku odpadů z jednorázového nádobí nebo jednorázových obalů Výstavba a modernizace sběrných dvorů
	033	1.6.1, 1.6.3 1.6.1 – Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcnější části přírody a krajiny 1.6.3 – Modernizace a rozvoj záchranných stanic a záchranných center CITES pro ohrožené druhy živočichů
	034	1.6.7 Průzkum rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení
	035	1.6.8 Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy a rekultivace starých skládek
	041	1.6.1 Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcnější části přírody a krajiny
	012	1.6.4 Náhrada nebo rekonstrukce stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší včetně realizace dodatečných technologií a změny technologických postupů
	016	1.6.8 Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy a rekultivace starých skládek
	027	1.6.1 Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcnější části přírody a krajiny
	028	1.6.1 Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcnější části přírody a krajiny
	029	1.6.1 Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcnější části přírody a krajiny
030	1.6.1 Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcnější části přírody a krajiny	
031	1.6.2 Zprůchodnění migračních překážek pro živočichy	

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

(k 24. únoru 2023)

ZACÍLENÍ VÝZVY	ZÁKLADNÍ PLÁNOVANÉ ÚDAJE O VÝZVĚ		
	Upřesnění zacílení výzvy	Druh výzvy	Předpokládané datum zahájení příjmu žádostí
Komplexní projekty – podpora revitalizace budov veřejného sektoru s cílem snížení konečné spotřeby energie a úspory primární energie z neobnovitelných zdrojů, podpory OZE a zlepšení kvality vnitřního prostředí budov.	průběžná	3. 4. 2023	1. 3. 2024
Komplexní projekty – podpora revitalizace budov veřejného sektoru s cílem snížení konečné spotřeby energie a úspory primární energie z neobnovitelných zdrojů, podpory OZE a zlepšení kvality vnitřního prostředí budov.	průběžná	3. 4. 2023	1. 3. 2024
Výzva je určena pouze pro projekty ze 163. výzvy Operačního programu Životní prostředí 2014–2020, které byly schváleny řídicím orgánem k fázování	průběžná	3. 2. 2023	15. 6. 2023
Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (zvláště gastro a průmyslový provoz ve zdravotnictví, školství a sociálních službách)	průběžná	24. 8. 2022	31. 5. 2023
Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (zvláště gastro a průmyslový provoz ve zdravotnictví, školství a sociálních službách)	průběžná	24. 8. 2022	31. 5. 2023
Podpora není určena pro obce s počtem obyvatel menším nebo rovno 3000 (k 1. 1. 2022 dle údajů ČSÚ), které realizují fotovoltaické systémy instalované na střešní konstrukci nebo na obvodové zdi budovy, spojené se zemí pevným základem a evidované v katastru nemovitostí, včetně přístřešků (např. pro automobily, stavební techniku, skladování materiálu atp.). Obce s počtem obyvatel menším než 3000 budou podpořeny v rámci Modernizačního fondu.	průběžná	24. 8. 2022	31. 5. 2023
Úprava lesních porostů směrem k přirozené struktuře a druhové skladbě za účelem posílení jejich stability	průběžná	28. 6. 2023	15. 12. 2023
Zakládání a obnova sídelní zeleně; odstranění či eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině	průběžná	18. 1. 2023	20. 9. 2023
Vybudování technologie pro akumulaci, úpravu a rozvod šedých a srážkových vod v budovách za účelem splachování a dalších relevantních užití	průběžná	1. 2. 2023	31. 10. 2023
Realizace přírodě blízkých protipovodňových opatření a opatření zaměřených na nakládání se srážkovými vodami	průběžná	14. 9. 2022	31. 10. 2023
Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby zahrnující budování a modernizaci měřících sítí, infrastruktury a nástrojů systémů včasné výstrahy na celostátní úrovni; zpracování podkladů pro stanovení záplavových území (ZÚ)	průběžná	16. 11. 2022	28. 4. 2023
Stabilizování a sanace svahových nestabilit a skalních říčních atd.	průběžná	16. 11. 2022	31. 5. 2023
Projektové schéma na administraci projektů opatření 1.4.1 (A) domovní čistírny odpadních vod a 1.4.4 (B) – průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody	průběžná	09. 11. 2022	15. 11. 2023
Projektové schéma na administraci projektů opatření 1.4.1 (A) domovní čistírny odpadních vod a 1.4.4 (B) – průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody	průběžná	9. 11. 2022	28. 6. 2024
Materiálové využití odpadů, opatření je možné mezi sebou kombinovat	průběžná	7. 9. 2022	30. 6. 2023
Kompostéry; RE-USE centra; vratné nádoby a obaly; sběrné dvory	průběžná	21. 12. 2022	31. 12. 2023
Podaktivita 1.6.1.1.2 – Předcházení, minimalizace a náprava škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů – pouze pro projekty v režimu de minimis podle nařízení Komise (EU) č. 1408/2013 – maximálně do výše 20 000 eur Modernizace a rozvoj záchranných stanic a center CITES pro ohrožené živočichy	průběžná	18. 1. 2023	31. 10. 2023
Průzkum rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení	kolová	1. 2. 2023	31. 5. 2023
Odstranění rizik kontaminace ohrožující lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy	kolová	15. 6. 2023	31. 8. 2023
Podaktivita 1.6.1.1.2 – Předcházení, minimalizace a náprava škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů – pouze pro projekty realizované v souladu s Pokyny ke státní podpoře v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech (2022/C 485/01).	průběžná	22. 2. 2023	31. 10. 2023
Rekultivace starých skládek	průběžná	17. 8. 2022	31. 7. 2023
Rekultivace starých skládek	průběžná	7. 9. 2022	18. 11. 2023
Monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území	průběžná	31. 10. 2022	31. 3. 2023
Péče o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů, péče o chráněná území, omezení šíření invazivních nepůvodních a expanzivních druhů, návštěvnická infrastruktura sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023
Péče o chráněná území, návštěvnická infrastruktura sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023
Monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023
Zprůchodnění migračních překážek pro vodní a suchozemské živočichy a opatření k omezení jejich úmrtnosti	průběžná	31. 10. 2022	30. 6. 2023

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Udržitelné nakládání s odpady

Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023
Alokace: 1 200 000 000 Kč

4. výzva cílí na konkrétní aktivity v oblasti udržitelného odpadového hospodářství, jako jsou výstavby a modernizace zařízení pro zpracování čistírenských odpadních kalů a materiálové využití ostatních odpadů.

Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře

Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023
Alokace: 500 000 000 Kč

8. výzva se zaměřuje na zvýšení energetické účinnosti v gastro provozech a prádelnách v sektorech zdravotnictví, ve školství a v sociálních službách. Určena je pro Středočeský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina. Je určena pro široké spektrum žadatelů od obcí přes veřejnoprávní instituce po školy.

Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře

Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023
Alokace: 500 000 000 Kč

9. výzva se zaměřuje na zvýšení energetické účinnosti v gastro provozech a prádelnách v sektorech zdravotnictví, ve školství a v sociálních službách. Určena je pro Ústecký kraj, Karlovarský kraj, Pardubický kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Moravskoslezský kraj, Olomoucký kraj a Zlínský kraj. Je určena pro široké spektrum žadatelů od obcí přes veřejnoprávní instituce po školy.

Obnovitelné zdroje energie ve veřejných budovách

Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023
Alokace: 825 000 000 Kč

11. výzva směřuje ke zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie jak ve veřejných budovách, tak v konečné spotřebě energie ve veřejné infrastruktuře. Výzva podporuje velké množství technických řešení a různorodá řešená zařízení. O peníze mohou žádat kraje, obce, státní podniky, školy a další subjekty.

Stacionární zdroje znečišťování ovzduší

Ukončení příjmu žádostí: 31. 7. 2023
Alokace: 2 360 000 000 Kč

12. výzva se týká projektů náhrady nebo rekonstrukce stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší za účelem snížení emisí z těchto zdrojů. Podpora je určena i projektům zaměřeným na realizaci dodatečných technologií a změnu technologických postupů.

Systémy pro posuzování znečištění ovzduší

Ukončení příjmu žádostí: 31. 7. 2023
Alokace: 150 000 000 Kč

13. výzva se zaměřuje na aktivity spojené s pořízením či modernizací systémů pro posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění ovzduší, a to včetně systémů určených k archivaci a zpracování údajů o zdrojích znečišťování ovzduší. Příjemci jsou obce, kraje, školy, obchodní společnosti a další subjekty.

Rekultivace starých skládek

Ukončení příjmu žádostí: 18. 11. 2023
Alokace: 300 000 000 Kč

16. výzva se vztahuje k lokalitám starých skládek, které byly využívány ještě před platností legislativy o odpadech. Cílem je odstranění rizik kontaminace ohrožujících lidské zdraví, vodní zdroje nebo ekosystémy a rekultivace starých skládek.

Srážkové vody a opatření proti povodním

Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023
Alokace: 2 500 000 000 Kč

19. výzva se zaměřuje na projekty realizace přírodně blízkých protipovodňových opatření a na podporu budování vsakovacích a retenčních zařízení včetně podpory dalších opatření, která přispívají k efektivnímu nakládání se srážkovými vodami.

Prevence a řízení antropogenních rizik

Ukončení příjmu žádostí: 15. 11. 2023
Alokace: 100 000 000 Kč

20. výzva je určena projektům, které řeší zkvalitnění monitoringu životního prostředí, zefektivnění kontrolních procesů a zdokonalení prevence a řízení procesů při předcházení vzniku rizik souvisejících s lidskou, zemědělskou či průmyslovou činností. Oprávněnými žadateli jsou organizační složky státu, veřejnoprávní instituce, veřejné výzkumné instituce a orgány státní správy a samosprávy s působností v oblasti životního prostředí.

Preventivní opatření proti povodním a suchu

Ukončení příjmu žádostí: 28. 4. 2023
Alokace: 150 000 000 Kč

22. výzva podporuje projekty budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby a projekty orientované na zpracování podkladů pro stanovení záplavových území. Příjemci podpory mohou být kraje, obce, státní podniky, organizační složky státu, příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce, vysoké školy, školy a školská zařízení a městské části hl. města Prahy.

Obnova svahových nestabilit

Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023
Alokace: 100 000 000 Kč

23. výzva pomáhá se stabilizováním a sanacemi svahových nestabilit a skalních řícení ohrožujících zdraví, majetek a bezpečnost, které jsou evidovány a kategorizovány v Registru svahových nestabilit. Řešená lokalita musí být dokumentována Českou geologickou službou a zařazena do kategorie rizika III (nejvyšší riziko). Potenciálními žadateli jsou obce, DSO, nadace, spolky, církve, fyzické osoby a další subjekty.

Prevence vzniku odpadů

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023
Alokace: 500 000 000 Kč

24. výzva podporuje pořízení kompostérů a opakovaně použitelného nádobí a obalů. Také se zaměřuje na budování míst pro předcházení vzniku komunálních odpadů - tzv. re-use centra - která řeší opětovné použití věcí nebo systémy opětovného použití výrobků. Spadá sem i podpora projektů nábytkových bank.

Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 31. 3. 2023
Alokace: 600 000 000 Kč

27. výzva podporuje monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území. Oprávněnými žadateli jsou resortní organizace ochrany přírody Ministerstva životního prostředí.

Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023
Alokace: 370 000 000 Kč

28. výzva poskytuje peníze na péči o přírodní stanoviště a druhy, opatření na podporu ohrožených druhů, péči o chráněná území, omezení šíření invazních nepůvodních a expanzivních druhů, návštěvnickou infrastrukturu sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody. Žadateli mohou být různé subjekty vyjma resortních organizací ochrany přírody Ministerstva životního prostředí.

Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023
Alokace: 600 000 000 Kč

29. výzva se zaměří na péči o chráněná území, návštěvnickou infrastrukturu sloužící k usměrnění návštěvníků v chráněných územích a zvýšení povědomí o problematice ochrany přírody. Žadateli jsou resortní organizace ochrany přírody Ministerstva životního prostředí.

Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023
Alokace: 40 000 000 Kč

30. výzva podporuje monitoring ekosystémů, stanovišť a druhů, sběr podkladů, zpracování koncepčních dokumentů pro péči o chráněná území, zajištění územní ochrany chráněných území. Oprávněnými žadateli jsou kraje.

Zprůchodnění migračních překážek pro živočichy

Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2023
Alokace: 290 000 000 Kč

31. výzva umožní udělat taková opatření, která zprůchodní migrační cesty pro živočichy a omezí jejich úmrtnost. Například sem patří rybí přechody a opatření podporující poproudovou migraci, zprůchodnění migračních bariér pro vybrané druhy živočichů (např. obojživelníci, chráněné druhy plazů, vydra, bobr, sysel, netopýři), a to zejména na významných tahových cestách, a další opatření. Žadatelé mohou být subjekty od obcí po fyzické osoby.

Veřejná zeleň a eliminace odvodňovacích zařízení v krajině

Ukončení příjmu žádostí: 20. 9. 2023
Alokace: 200 000 000 Kč

32. výzva může poskytnout podporu pro projekty revitalizace sídelní zeleně prostřednictvím zachování, obnovy či zvyšování počtu a rozlohy ploch (a prvků) zeleně ve veřejném prostoru. Výzva cílí také na aktivity vedoucí k omezení negativní funkce odvodňovacího systému nebo prvků povrchového odvodnění.

Záchranné stanice pro živočichy, prevence útoku šelem

Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023
Alokace: 120 000 000 Kč

33. výzva se týká škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů. Jedná se o pomoc podnikajícím chovatelům hospodářských zvířat, aby mohli zabezpečit svá stáda, a to zejména před útoky vlka obecného. Výzva dále nabízí podporu za účelem modernizace záchranných stanic a center pro ohrožené druhy živočichů.

Průzkum kontaminace životního prostředí

Ukončení příjmu žádostí: 31. 5. 2023
Alokace: 150 000 000 Kč

34. výzva se zaměřuje na projekty průzkumu kontaminace životního prostředí a jeho jednotlivých složek, tj. podzemních či povrchových vod, sedimentů, horninového prostředí či půdního vzduchu. Součástí projektů je zpracování analýz rizik kontaminovaných nebo potenciálně kontaminovaných lokalit, a to včetně návrhu efektivního řešení.

Zachytávání srážkových a šedých vod a jejich další využití

Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023
Alokace: 200 000 000 Kč

36. výzva je určena projektům, které se zabývají vybudováním technologií pro akumulaci, úpravu a rozvod srážkových vod či šedých vod ve veřejných budovách za účelem jejich dalšího relevantního využití.

Veřejné budovy v pasivním standardu

Ukončení příjmu žádostí: 15. 6. 2023
Alokace: 800 000 000 Kč

40. výzva podporuje výstavbu veřejných budov v pasivním energetickém standardu nebo tzv. plusových budov, které vyrobí více energie, než samy spotřebují. Výzva je určena pouze pro projekty ze 163. výzvy Operačního programu Životní prostředí 2014–2020, které byly schváleny řídicím orgánem k fázování.

Prevence škod způsobených šelmami a dravci

Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023
Alokace: 40 000 000 Kč

41. výzva se týká škod způsobených zvláště chráněnými druhy živočichů, konkrétně jde o tyto druhy: vlk obecný, rys ostrovid, medvěd hnědý a jestřáb lesní.

Výzvy AOPK ČR

Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech

Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023
Alokace: 500 000 000 Kč

1. výzva Agentury ochrany přírody a krajiny ČR v rámci OPŽP se zaměřuje na podporu přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech, mezi podporované aktivity patří například tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel, vegetační prvky, zakládání a obnova veřejné a sídelní zeleně a další aktivity. Hlavní cílovou skupinou jsou vlastníci a správci pozemků, organizace podílející se na ochraně přírody a krajiny, správci povodí a správci vodních toků, obce a města.

Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 31. 10. 2023
Alokace: 300 000 000 Kč

2. výzva Agentury ochrany přírody a krajiny ČR v rámci OPŽP nabízí peníze na péči o přírodní stanoviště a druhy, na opatření na podporu ohrožených druhů. Vedle aktivit týkajících se péče jsou podporovány i aktivity vedoucí k omezení šíření invazivních nepůvodních a expanzivních druhů a k rozvoji návštěvnické infrastruktury v chráněných územích. Hlavními cílovými skupinami jsou vlastníci a správci pozemků, organizace podílející se na ochraně přírody a krajiny, správci povodí a správci vodních toků, obce a města.

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Podpora obcí v národních parcích

Ukončení příjmu žádostí: 31. 7. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 200 000 000 Kč

Výzva č. 9/2022

je určena pro zlepšení životního prostředí na území národních parků a kvality života občanů v obcích, které leží na území národních parků. Je podpořen udržitelný rozvoj těchto obcí.

Pakt starostů pro klima a energii

Ukončení příjmu žádostí: 5. 6. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 15 000 000 Kč

Výzva č. 8/2022

je vyhlášena na podporu projektů spjatých se zapojením obcí do iniciativy Paktu starostů a primátorů, a to tvorbu Akčního plánu pro udržitelnou energii a klima a organizaci Místního dne. Výše podpory může dosáhnout až 2 milionů korun.

Elektromobilita

Ukončení příjmu žádostí: 15. 12. 2023
Alokace: 600 000 000 Kč

Výzva č. 3/2022

podporuje nákup nových vozidel s alternativním pohonem. Podpora na vozidla kategorií M2, M3, N1, N2, SS již aktuálně není k dispozici, vyčleněná alokace byla vyčerpána. Na zbývající typy vozidel můžete i nadále podporu získat. Dotace je určena veřejným subjektům. Výzva je vyhlášena v rámci Národního plánu obnovy.

Zelená stuha

Ukončení příjmu žádostí: 1. 4. 2025
Alokace: 21 000 000 Kč

Výzva č. 1/2022

je určena pro obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“. Ty mohou požádat o dotaci na zeleň, obnovu a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů a další projekty jako například revitalizace vodních toků a ploch či environmentální vzdělávání.

Ekologická likvidace autovraků

Ukončení příjmu žádostí: 31. 3. 2023
Alokace: 80 000 000 Kč

Výzva č. 15/2021

rozděluje peníze na ekologické zpracování autovraků. Žádosti o poskytnutí podpory za komodity odevzdané v roce 2022 je možné podávat do 31. 3. 2023. Žádat mohou právnické a fyzické osoby oprávněné k podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady (autovraky).

Zdroje vody

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 450 000 000 korun

Výzva č. 9/2021

pokračuje v podpoře realizace nových nebo regenerace/intenzifikace stávajících zdrojů vody pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Dotaci je možné získat i na realizaci nových nebo zkapacitnění stávajících přivaděčů pitné vody, včetně instalace nezbytné technologie a napojení na stávající vodovod, či na vytvoření nového veřejně přístupného odběrného místa pitné vody tam, kde není vodovod realizován.

Výkup pozemků ve zvláště chráněných územích

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 95 500 000 korun

Výzva č. 8/2021

navazuje na předchozí podobné výzvy a umožňuje zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a podporu biodiverzity v nich. Oprávněnými žadateli jsou správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Domovní čistírny odpadních vod

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 300 000 000 korun

Výzva č. 7/2021

je zaměřena na podporu realizace soustav individuálních čistíren odpadních vod v podobě DČOV do kapacity 50 ekvivalentních obyvatel pro budovy využívané k trvalému rodinnému bydlení (zejména rodinné a bytové domy) a pro budovy ve vlastnictví dané obce v oblastech, kde není z technického či ekonomického hlediska možné připojit nemovitosti ke stokové síti zakončené ČOV.

Výsadba stromů – grantové schéma

Ukončení příjmu žádostí: 30. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 30 000 000 Kč

Výzva č. 5/2021

je zaměřena na podporu výsadby stromů prostřednictvím grantů erudovaným nestátním neziskovým organizacím a místním akčním skupinám. Cílem je podpořit co největší počet výsadeb stromů v terénu paralelně s realizací projektů podpořených v rámci výzvy č. 4/2021, urychlení administrace a znásobení zdrojů financování prostřednictvím zapojení soukromých prostředků.

Územní studie krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace
Alokace: 35 000 000 Kč

Výzva č. 14/2016

nabízí obcím kofinancování ve výši 10 procent na projekty územních studií krajiny podpořených z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) v gesci Ministerstva pro místní rozvoj. Podmínkou získání dotace je vydané rozhodnutí o poskytnutí finanční podpory v IROPu, konkrétně v prioritní ose 3 operačního programu, určené na územní studie krajiny. O dotaci mohou žádat obce s rozšířenou působností.

Foto: archiv SFŽP ČR

Lánov: Přírodní zahrada

Součástí revitalizace stávající přírodní zahrady v areálu ZŠ a MŠ Lánov byla výsadba stanovištně vhodného stromu a nárůst časové dotace ve využívání zahrady. V rámci realizace projektu byla zkulturněna stávající přírodní zahrada na ploše 5 900 m².

Celkové způsobilé výdaje
509 082 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
432 720 Kč

Podoblast podpory: 6.1.C – Rekonstrukce a vybavení center ekologické výchovy, učeben a jiných zařízení pro účely EVVO („Přírodní zahrady“)

Název projektu: Přírodní zahrada ZŠ Lánov

Kraj: Královéhradecký

Okres: Trutnov

Příjemce podpory: Základní škola a Mateřská škola, Lánov

Ukončení projektu: září 2022

Foto: archiv SFŽP ČR

Hajany: Stromořadí

V obci vysadili třiačtyřicet listnatých stromů, které přispějí ke zlepšení životního prostředí a kvality ovzduší.

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

Název projektu: Stromořadí Maděraný – Sázíme budoucnost Hajany

Kraj: Jihomoravský

Okres: Brno-venkov

Příjemce podpory: obec Hajany

Ukončení projektu: březen 2022

Celkové způsobilé výdaje
206 000 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
206 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Radiměř: Sadové úpravy

Předmětem projektu bylo ošetření stávajících dřevin na třech lokalitách a sadové úpravy na čtyřech lokalitách. Došlo k výsadbě stromů, keřů a trvalkových záhonů.

Podoblast podpory: 5.4.B – Pozitivní motivace obcí v soutěžích

Název projektu: Sadové úpravy ve veřejných prostranstvích obce Radiměř

Kraj: Pardubický

Okres: Svitavy

Příjemce podpory: obec Radiměř

Ukončení projektu: únor 2022

Celkové způsobilé výdaje
500 000 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
500 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Nicov: Nová cyklostezka

Řetenice a Nicov spojila cyklostezka v délce 800 metrů, na kterou byly umístěny dvě nové lavičky, dvě odpočinková místa a jedna nová informační tabule, dvě původní informační tabule byly vyměněny.

Podoblast podpory: 5.5 – Podpora obcí v národních parcích

Název projektu: Cyklostezka Řetenice–Nicov

Kraj: Jihočeský

Okres: Prachatice

Příjemce podpory: obec Nicov

Ukončení projektu: listopad 2020

Celkové způsobilé výdaje
3 765 632 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
3 200 787 Kč

České Meziříčí: Kanalizace

Obec nechala vybudovat kanalizační systém v neodkanalizované části Českého Meziříčí. Součástí stavby je realizace kanalizačního systému a kanalizačních přípojek po veřejné části. Odpadní vody jsou likvidovány ve stávající ČOV.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.1 – Snížit množství vypuštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod

Název projektu: Kanalizace České Meziříčí, ul. B. Němcové

Kraj: Královéhradecký

Okres: Rychnov nad Kněžnou

Příjemce podpory: České Meziříčí

Ukončení projektu: 10. 3. 2022

Celkové způsobilé výdaje
28 135 696 Kč

Příspěvek EU
17 936 506 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Pilníkov: Protipovodňová opatření

Město Pilníkov se zaměřilo na preventivní protipovodňová opatření spočívající v instalaci lokálního výstražného a varovného systému a digitalizaci povodňového plánu. Jeho cílem je napomoci správnému posouzení povodňového nebezpečí, ochraně zdraví a majetku občanů v zájmové oblasti a zlepšení stávajícího systému povodňové ochrany.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.3 – Zajistit povodňovou ochranu intravilánu

Název projektu: Protipovodňová opatření obce Pilníkov

Kraj: Královéhradecký

Okres: Trutnov

Příjemce podpory: město Pilníkov

Ukončení projektu: 10. 9. 2019

Celkové způsobilé výdaje
2 117 080 Kč

Příspěvek EU
1 481 956 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Dolní Němčí: Obnova krajinných struktur

Projekt je zaměřen na posílení přirozených funkcí krajiny prostřednictvím dvanácti opatření. Budou vytvořeny dva lokální biokoridory, jeden biokoridor se doplní, vzniknou dva interakční prvky, budou plošně vysazeny stromy a keře.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.3 – Posílit přirozené funkce krajiny

Název projektu: Obnova krajinných struktur Dolní Němčí

Kraj: Zlínský

Okres: Uherské Hradiště

Příjemce podpory: obec Dolní Němčí

Předpokládané ukončení projektu: 31. 3. 2024

Celkové způsobilé výdaje
4 733 528 Kč

Příspěvek EU
4 023 498 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Praha-Zbraslav: Energetické úspory

Projekt byl zaměřen na stavební úpravy směřující ke snížení energetické náročnosti provozu budovy policie a tím k úspoře provozních nákladů a snížení emisí CO₂ a dalších škodlivých látek. Úpravy zahrnují zateplení střechy, obvodového pláště budovy a výměnu nevyhovujících výplní otvorů.

Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie

Název projektu: UV955/2016 Realizace úspor energie – Policie ČR, Praha 5, Elišky Přemyslovny 1259

Kraj: hlavní město Praha

Okres: hlavní město Praha

Příjemce podpory: Ministerstvo vnitra

Ukončení projektu: 10. 12. 2020

Celkové způsobilé výdaje
25 301 046 Kč

Příspěvek EU
8 855 366 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

MUZEA MINULOSTI NA CESTĚ K BUDOUCNOSTI

Jak je možné skloubit zdánlivě neskloubitelné?

Obrovským množstvím práce a neutuchajícím nadšením.

Pak i muzea přestávají být suchopárnými budovami s vitrínami plnými zaprášených exponátů a stávají se dechberoucími expozicemi jdoucími s dobou, což dnes znamená provoz v duchu trvalé udržitelnosti.

Foto: © Tim Griffith

1

Za „zelené“ muzeum označujeme galerii či muzeum se stálou i dočasnou expozicí, do jejichž provozu je vetknut jeden anebo více prvků trvalé udržitelnosti. Netýká se to jen samotných budov, ale také organizačních složek managementu a vzdělávacích iniciativ.

Nad tím, že muzeum může být schránkou minulosti, a přitom inovativní, se dnes už nikdo nepozastaví. Vzrůstající počet muzejních institucí následuje nejnovější trendy trvale udržitelného provozu, renovují podle toho starobylé budovy anebo při budování nových prostor aplikují zelené technologie.

Muzeum s trvale udržitelným provozem může být i velmi krásné, ať už sídlí v honosné starobylé budově, kudy kráčela historie, nebo v současné moderní stavbě navržené renomovaným architektem. Za všechny to dokazují příklady takových institucí z Ruska, Francie i Spojených států. Jsou dokonalou kombinací tradice, inovace a velkého zohledňování trvale udržitelného provozu.

Petrohradská Ermitáž

Známa a milovníky umění oceňovaná Ermitáž v ruském Petrohradu vystavuje jednu z nejvýznamnějších uměleckých sbírek na světě. Zdi jejích interiérů, které kdysi obývali ruští carové, dnes zdobí zdi díla Caravaggia, Cézanna, Gaugina, Matisse, Picassa, Van Gogha a dalších. Kromě toho, že Ermitáž bývala ještě před dvěma lety jedním z nejnavštěvovanějších muzeí světa, by na pomyslném žebříčku nejekologičtějších muzeí světa zaujímal třetí místo. Celý tento architektonický komplex totiž díky nejrůznějším opatřením a následování environmentálních trendů dokázal snížit svou spotřebu energie o celých 60%. Stačilo k tomu vyměnit tradiční osvětlení za spořivé žárovky. Jak jednoduché, že?

Tato strategie udělala z Ermitáže s ohledem na její obrovskou velikost jedno z nejekologičtějších muzeí na světě. Je také důkazem toho, že i starobylá budova může být inovativní, hledět do budoucnosti a sehrát svou roli v ochraně životního prostředí.

Quai Branly Museum, Paříž

Jen co by kamenem dohodil od Eiffelovy věže, se nachází nejexotičtější muzeum Paříže – Quai Branly Museum. Od otevření v roce 2006 představuje toto etnologické muzeum svým návštěvníkům kulturu domorodých komunit Asie, Afriky, Oceánie a obou Amerik.

Muzeum se proslavilo svou zelenou architekturou: jeho nejvýraznějším rysem je ohromující 800 čtverečních stop velká vertikální zahrada pokrývající severní fasádu budovy muzea. Tato zelená zeď dokáže sama o sobě dost výrazně vylepšit kvalitu vzduchu ve městě, stejně jako zvládne jak v létě, tak v zimě obstarat rozptýlení tepla. K tomu je muzeum navíc vybaveno systémem na získávání energie, která je získávána

bezvýhradně z obnovitelných, konkrétně solárních a geotermálních zdrojů. Zelená zeď muzea na levém břehu pařížské řeky Seiny, navržená architektem Jeanem Nouvelem, je perfektní kombinací architektonické krásy, inovace a také trvalé udržitelnosti. Právě hluboká propojenost designu i provozu muzea s trvale udržitelným rozvojem a s ním související šetrnost vůči životnímu prostředí muzeum proslavila, a to i mimo ekologicky smýšlející globální komunitu.

2. PETROHRADSKÁ ERMITÁŽ dokázala snížit svou spotřebu energie o celých 60%. Stačilo k tomu vyměnit tradiční osvětlení za spořivé žárovky.

2

3

3. PATRICK BLANC a plakát vysvětlující jeho nový botanický koncept pro renovaci vertikální zahrady muzea Quai Branly.

4. QUAI BRANLY MUSEUM se proslavilo svou zelenou architekturou: jeho nejvýraznějším rysem je ohromující vertikální zahrada pokrývající severní fasádu budovy muzea.

4

Foto: © Tom Fox

5

JAK SE POZNÁ „ZELENÉ“ MUZEUM?

Identifikovat provoz muzea šetrný k přírodě není složité. Vykazuje některé základní znaky, mezi něž patří například trvale udržitelná architektura či bioarchitektura jeho budov, stoprocentně obnovitelné získávání energie, LED anebo jiný druh energeticky úsporného osvětlení, systém na snižování objemu odpadu a vytváření možností pro opětovné používání věcí a recyklaci či podpora udržitelného způsobu dopravy například sníženým vstupným pro ty, kteří do muzea dorazí veřejnou dopravou nebo na kole. Dále jde o nejrůznější zelené inovace – od dobíjecích stanic pro elektromobily po digitální vstupenky namísto papírových a v neposlední řadě vzdělávací iniciativy zaměřené na trvale udržitelný rozvoj, které instituce nabízejí jak svým zaměstnancům, tak návštěvníkům.

Zelená muzea přesahují sama sebe do všech stran – dívají se zároveň zpátky i vpřed. Díky tomu, jak se soustředí na trvale udržitelný rozvoj, ochraňují a respektují současně minulost i budoucnost. A každé muzeum na světě by podle jejich vzoru mohlo být alespoň trochu takové.

1., 5. a 6. AKADEMIE VĚD, SAN FRANCISCO patří mezi „nejzelenější“ světová muzea.

Pokud byste chtěli návštěvu tohoto „zeleného“ muzea ještě více ozelenit, ubytujte se v nedalekém ikonickém hotelu Gavarni v samém srdci velkoměsta, a přitom stranou jeho shonu a ruchu. Tento hotel je pověstný svým odhodláním následovat trvale udržitelný rozvoj a ochraňovat životní prostředí. Je to také první hotel v Paříži, který získal ocenění European Ecolabel.

Akademie věd, San Francisco – absolutní vítěz

Pokud by se takové udělovaly, získala by sanfranciská Akademie věd jednoznačnou zlatou medaili za první místo mezi „nejzelenějšími“ světovými muzei.

Akademie věd bezchybně kombinuje vzdělávání a osvětu v oblasti environmentálních otázek a vědeckého výzkumu. Instituce, která se do svých projektů pouští

Foto: © Tim Griffith

6

těmi nejinnovativnějšími způsoby, působí na turisty jako silný magnet.

Zároveň je akademie jedním z největších muzeí na světě. Sestává z více než jedenácti budov, v nichž se nachází akvárium, muzeum přírodní historie, planetárium a rozlehlá expozice deštného pralesa. Odkaz k šetrnosti vůči životnímu prostředí je u tohoto muzea o to zjevnější, že stojí v ikonickém Golden Gate Parku. Signatura muzea, zelená „živoucí“ střecha byla navržena roku 2008 Renzem Pianem. Dodnes poskytuje muzeu energii, pomáhá mu nakládat s odpadními vodami a vyživuje nejrůznější rostlinné druhy, které na ní rostou. Navíc budově šetří energii, protože ji ochlazuje. Původní klimatizace tu navíc byla nahrazena otevíratelnými okny, zatímco osvětlení zabezpečuje energie získávaná ze solárních panelů. Veškeré kovové struktury jsou z 90 % vyrobeny z recyklovaného materiálu.

Fanoušci muzea ovšem nejvíce oceňují environmentální osvětu, vzdělávání a podporu principů trvale udržitelného rozvoje, které muzeum poskytuje široké veřejnosti. ●

► NÁBYTEK, KTERÝ ŠETŘÍ PŘÍRODU

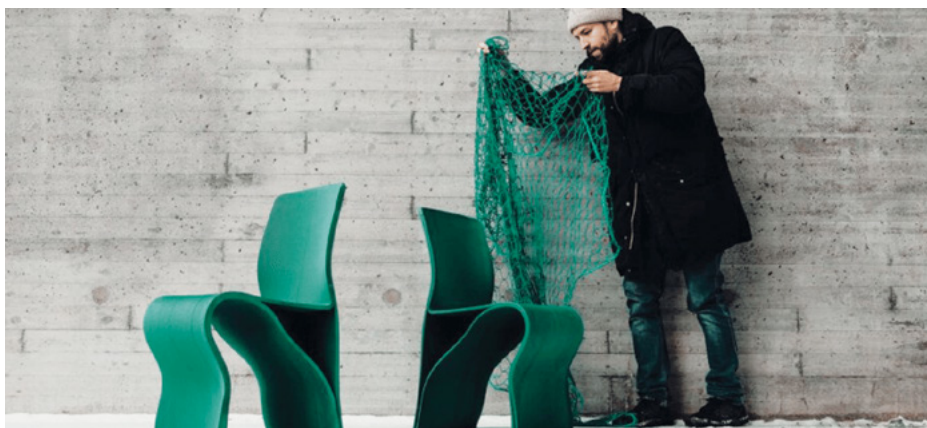
Snaha o vstřícný přístup k prostředí, ve kterém žijeme, už prostoupila opravdu téměř všechny roviny našich soukromých i veřejných životů.

Nevyhnula se ani výrobě nábytku, který má být trvale udržitelný a šetrný vůči přírodě. **Pořídit si kousek takového nábytku je jednou z cest, jak podpořit zdravější přístup k naší planetě.**

Co ale vlastně dělá nábytek trvale udržitelným a šetrným vůči životnímu prostředí?

Především a nejvíce ze všeho je to materiál, který byl použit na jeho výrobu – měl by být recyklován či recyklovatelný. To je jistojistá známka toho, že již do samotného výrobního procesu je vetknuta myšlenka na ochranu a uchování prostředí, ve kterém žijeme. Recyklované i recyklovatelné dřevo a kovy jsou nejlepším případem takových materiálů.

Do trvale udržitelné kategorie se dá zařadit také nábytek vyrobený z obnovitelných materiálů. Výbornou volbou jsou dřevěné materiály jako bambus, neboť rostou rychle, a proto je jednoduché je obnovovat a nahrazovat. Ne každé dřevo je ale trvale udržitelné. Jen pro představu: bambusovému dřevu trvá pět let, než doroste a vyzraje, zatímco u dubu je to let sedmdesát. Dřevu ze stromů, které zrají tak dlouho, je tedy dobré se vyhnout, ledaže jde o dřevo již recyklované po původním použití.

Klíčový je nejen materiál, ale také způsob výroby

Trvale udržitelný materiál ovšem není to jediné, co dělá nábytek trvale udržitelným. Je potřeba podívat se pod pokličku a nahlédnout hlouběji a podrobněji do samotného výrobního procesu a uvědomit si, zda je i ten k přírodě šetrný. O tom vypovídá několik věcí. Například pokud jsou při výrobě nábytku uvolňovány škodlivé plyny, třeba uhlíkové emise, do atmosféry. Pokud ano, taková výroba nábytku trvale udržitelná není.

Poněkud zavádějící může být, když se při výrobě nábytku používá elektřina. Avšak pokud jde o elektřinu čistou, získávanou z trvale udržitelných zdrojů, ať už geotermálních, vodních, či solárních, je vše v pořádku a jde o nábytek vyráběný v duchu

trvale udržitelnosti. Naopak elektřina získávaná z nafty anebo uhlí přispívá ke znečištění přírodního prostředí.

Svou roli hraje i způsob přepravy

Další aspekt, který činí z nábytku nábytek trvale udržitelný, je způsob, jakým jsou materiály na jeho výrobu i výsledný produkt přepravováni. A protože je několik způsobů, jak to probíhá, je i zde potřeba vybrat ten vůči přírodě nejšetrnější. Stačí zodpovědět si několik zásadních otázek. Nakládá způsob dopravy efektivně s používanou energií? Většina zákazníků si nábytek z pochopitelných důvodů nechává dopravit až na místo určení nákladní dopravou. Pokud je provoz automobilů rozvážejících nábytek energeticky efektivní, nebo dokonce využívá

Podle výzkumů z posledních let je pro koncové zákazníky při rozhodování o nakupování nábytku klíčovým faktorem právě trvalá udržitelnost. „Zelený“ nábytek se tak stává odvětvím zajímavým jak pro výrobce, tak pro prodejce, a to nejen pro svou filozofii, ale také z komerčního hlediska.

Design trvale udržitelného nábytku drží krok s nejnovějšími světovými trendy

Trvale udržitelný nábytek není žádná za každou cenu „zelená“ z nouty. Naopak – často se jedná o výrobky vrcholného designu a úchvatná umělecká díla. Šetrnost vůči životnímu prostředí se z původní výzvy stává pro mnoho současných nábytkových návrhářů a designérů samozřejmostí. Jejich výsledné výtvořiny vycházejí z principů jak trvalé udržitelnosti, tak i cirkulární ekonomiky a recyklace. Pár příkladů dávají tušit, jakým směrem se tento relativně nový a rostoucí obor ubírá.

Berlínská značka OUT přichází například se skulpturálními stoličkami Fels, vyrobenými ze dřeva z ekologicky obhospodařovaných lesů v Německu a Rakousku. K máni jsou v přírodní, dřevěné úpravě i v pestrobarevné škále odstínů a jejich prolamovaný design evokuje vzhled opracovaného kamene.

Švédské návrhářské studio Interesting Times Gang uvedlo na trh kolekci židlí Kelp Collection, vyrobených z recyklovaných rybářských sítí, které stojí za jejich jasně zelenou barvou. Za zvláštní tvar pak židle vděčí 3D tiskárnám, ve kterých jsou vyráběny. Kolekce má za cíl upozornit na drancování porostů mořských řas nešetrnými rybolovnými způsoby a zvyšující se teploty světového oceánu.

Renomovaný a oceňovaný výrobce architektonického materiálu 3form přichází s Flek Pure, recyklovaným materiálem připomínajícím terrazzo. Flek Pure je bezzebytku vyroben z recyklovaných surovin, terrazzo vzhled mu dodávají peletované úlomky pryskyřice, které jsou samy odpadem z výroby jiných produktů. Flek Pure je možné použít jako oddělovací zástěny vytvářející soukromé prostory a zákoutí.

Velmi efektivní cestou, jak si pořídit trvale udržitelný nábytek, je nakoupit ho od lokálního výrobce, který sám pracuje v duchu zásad šetrnosti vůči životnímu prostředí. Kromě jiného se tak vyhneme situaci, kdy šatník nepřežije ani jedno stěhování a u postele se nedopátráme, jakým způsobem bylo dřevo, z něhož byla vyrobena, ošetřeno.

čisté energie, pak jde stále o nábytek vyráběný v duchu trvalé udržitelnosti.

Funkčnost a využitelnost

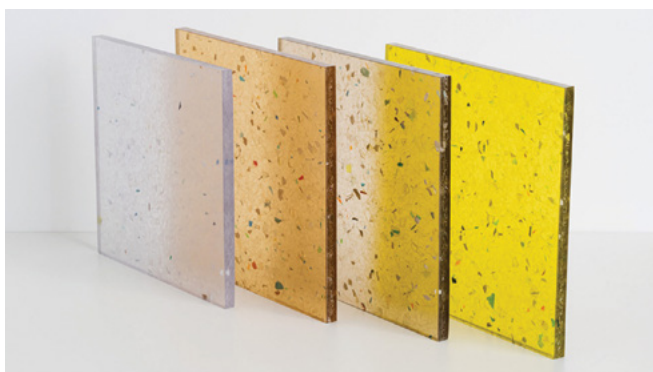
Trvale udržitelný nábytek je záležitost vícevrstevná, přesahuje meze způsobu, jakým se vyrábí a přepravuje. Trvale udržitelný nábytek by měl svému uživateli přinášet užitek. Měl by být do nejvyšší možné míry funkční, jednoduchý a pohodlný. Měl by také umožňovat co nejpestřejší škálu využití. Je dobré si uvědomit, že multifunkční kus nám bude zabírat méně místa. Dobrým příkladem takového nábytku je třeba sofa, které může sloužit zároveň jako gauč i postel. Využitelnost nábytku je v takovém případě velká.

V neposlední řadě je důležité uvědomit si, jak dlouho nám takový nábytek vydrží. Trvale udržitelný nábytek bude svému majiteli sloužit dostatečně dlouho, alespoň tak

dlouho, aby materiál, z něhož byl vyroben, měl příležitost se v přírodě přirozeně obnovit. I takové zohlednění při vybavování domácnosti, kanceláře či veřejného prostoru přispívá k ochraně naší planety.

Nátěr coby trvale udržitelná tečka nakonec

Důležité je také to, jakým způsobem je nábytek finálně ošetřen – i to ho definuje coby trvale udržitelný. Některé nátěry a laky obsahují velice toxické látky, například benzen, a ty jsou škodlivé jak pro přírodu a životní prostředí, tak pro lidské zdraví, kdy mohou vyvolávat celou řadu onemocnění jak respiračního, tak autoimunitního charakteru. Nejlepší volbou je proto finální úprava prostředky, které neobsahují organické těkavé látky. Takové nátěry a laky jsou navíc na vodní bázi. ●

ECHO

Technické služby koupí čtyři elektromobily

Jablonecké technické služby v průběhu dvou let rozšíří svůj vozový park o čtyři elektrické automobily. Vozy nakupují s dotačním příspěvkem z Národního programu Životní prostředí ve výši 50%. První auto čistě na elektrický pohon si symbolicky přebíral vedoucí střediska veřejného osvětlení technických služeb. Další tři nové vozy budou následovat. Také město Jablonec užívá od roku 2021 dva elektromobily, které pořídilo s podporou dotace z Národního programu Životní prostředí. Magistrát tehdy rozšířil svou flotilu automobilů o dva menší osobní elektromobily. Na jejich pořízení rovněž čerpal dotace.

Ústí sníží spotřebu energií ve dvanácti budovách

Výdaje za energie chce Ústí nad Labem snížit realizací opatření na dvanácti městských budovách, deset z nich jsou základní školy. Práce zahrnují výměnu oken, zateplení objektů, změnu způsobu vytápění, výměnu osvětlení a regulaci spotřeby vody. Stavět se budou dvě fotovoltaické elektrárny. Město počítá s dotací z Národního programu Životní prostředí ve výši 128 milionů korun, nyní hledá dodavatele. Projekt se týká základních škol E. Krásnohorské, Vojnovičova, Mírová, Stříbrnická, Nová, Vinařská, Anežky České, Pod Vodojemem, Rabasova a Neštěmická a objektu Domu kultury a magistrátu. S fotovoltaickými elektrárnami se počítá na budovách základních škol Mírová a Pod Vodojemem.

Přijímají se žádosti do Programu péče o krajinu 2023

Příjem žádostí do Programu péče o krajinu, podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B), je otevřen do 17. března. Finance jsou určeny na zlepšování podmínek pro zvláště chráněné druhy a likvidaci invazních druhů rostlin. Stejně jako v loňském roce není možné z tohoto programu žádat o dotace na vytváření krajinných prvků (například na obnovu a tvorbu tůň a mokřadů, obnovu krajinných prvků v podobě alejí nebo remízů). Na podprogram PPK B je v letošním roce vyčleněna finanční částka 29 milionů korun. Žádosti bude možné podávat do 17. března 2023 na místně příslušná regionální pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

ZAPIŠTE SI DO DIÁŘE

SEMINÁŘ

Semináře k programu Nová zelená úsporám

9. března 2023 / 17:00 / Kopřivnice, Kulturní dům,
Obránců míru 368/1a

21. března 2023 / 17:00 / Vacenovice, Kulturní dům,
Vacenovice 154

Přijedeme vám představit novinky v oblasti dotací na úsporné a ekologické bydlení. Poradíme vám, jaká opatření jsou pro váš dům vhodná i jak o dotační podporu požádat.

Semináře se konají ve spolupráci se samosprávami krajů, měst a obcí. Společně s našimi specialisty se zaměříme na všechny oblasti dotační podpory z programu Nová zelená úsporám na výstavbu či rekonstrukci budov, instalaci fotovoltaických systémů, výměnu zdrojů vytápění, hospodaření s vodou nebo třeba budování zelených střech.

BYLI JSME

Seminář: Energetická chudoba a její řešení

V Poslanecké sněmovně se konala Konference k systémovým příčinám energetické chudoby v Česku a jejím možným řešením se zaměřením na specificky ohrožené skupiny obyvatel. Cílem konference bylo diskutovat rozsah, příčiny a důsledky energetické chudoby v České republice a hledat možná systémová řešení. Na konferenci vystoupil i ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman, který představil programy Nová zelená úsporám, Nová zelená úsporám Light a kotlíkové dotace, které domácnostem pomáhají s vysokými účty za energie. Mluvil také o bezplatném poradenství k energetickým úsporám, které majitelé rodinných domů mohou využít.

Veletrhy FOR PASIV, FOR WOOD a FOR THERM

Unikátní souběh veletrhů FOR PASIV, FOR WOOD a FOR THERM představil nejmodernější technologie pro nízkoenergetické bydlení. Součástí veletrhů bylo i poradenství v oblasti energetických úspor poskytované odborníky SFŽP ČR. V poradenském stánku odpovídali specialisté Fondu na dotazy na aktuálně nejvíce poptávané fotovoltaické panely nebo tepelná čerpadla a radili, jak postupovat na cestě k dotaci na úsporná opatření z Nové zelené úsporám. Zástupci veřejné správy a samosprávy získali i informace o dotacích z Operačního programu Životní prostředí. Více o možnostech dotací na úsporné a ekologické bydlení se mohli zájemci dozvědět i na přednášce jak na úsporné bydlení.

Odebírejte **Prioritu** v elektronické podobě!

Spotřebujeme **méně** papíru a energií

Dostanete ji **hned** v den vydání

Přistane vám **do e-mailu**

priorita.cz

Pokud preferujete papírový výtisk, tak prosíme o důslednou recyklaci. Časopis do modrého kontejneru, ochrannou fólii do žlutého. Děkujeme!

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍŤ

STÁTNÍHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM **NIC NEUNIKNE!**

Twitter – denně nejnovější výzvy, novinky, upoutávky na akce a zprávy z oboru

LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky

youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 16 | číslo 3 | BŘEZEN 2023 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | **adresa redakce:** Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 | **kontakt na redakci:** priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfpz.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová; grafická úprava: Eva Štanglová | **fotografie na titulní straně:** ©Shutterstock/antoniart | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje. | **Prosíme o správné vytrídění recyklovatelného obalu i časopisu.**